

Täysistunto

Torstai 19.5.2022 klo 16.00—18.07

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.07.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—17.03) ja puhemies Matti Vanhanen (17.03—18.07).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän nyt paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksiä paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Ja, arvoisat edustajat, jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysymystä, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille.

Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua. — Mennään kyselytuntiin.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys kotimaisen ruoantuotannon kustannuskriisistä (Sheikki Laakso ps)

Suullinen kysymys SKT 101/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Olemme ruoan hinta- ja tuotantokriisissä. Kotimaisesta ruoasta ja ruoan laadusta joudutaan tinkimään, kun varaa on vain halvempaan.

Pellervon taloustutkimuskeskus ennustaa, että hinnat nousevat tänä vuonna vielä jopa toistakymmentä prosenttia, ehkä enemmänkin. Syynä on Suomessa ruoan tuotantokustannusten räjähdysmäinen kasvu. Kävin juuri tutustumassa Kouvolassa Lukkarin Maatilaan, ja kun siellä katselin heidän kustannustensa nousua, nousi jopa minulla tukka pystyyn. Lannoitteet, rehut, kaasu, sähkö, öljy — kaikkien hinnat hipovat pilviä, eikä loppua näy.

Arvoisa hallitus, miten te aiotte helpottaa suomalaisen ruoantuotannon arkea? Teidän on nyt pakko ryhtyä toimiin, vai onko tarkoitus ajaa kotimainen ruoantuotanto alas ja korvata se esimerkiksi maailmalta tuodulla soijalla?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.02 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitän edustaja Laaksoa erinomaisesta kysymyksestä. Tilanne on juuri sellainen kuin kansanedustaja äsken kuvasi. Suomalainen elintarviketuotanto on ehkä EU-ajan pahimmassa kriisissä tähän mennessä. Tekijöitä taustalla on monia: taustalla on pitkään jatkunut huono kannattavuus, meidän elintarvikeketjussamme tuottajalla on erittäin vähän voimaa siinä arvoketjussa verrattuna teollisuuteen ja kauppaan, ja tietysti koronan jälkeinen raaka-aineitten hinnannousu ja myös Ukrainan sodan aiheuttamat tuotantopanosten hintojen nousut ovat kriisiyttäneet tilanteen.

Hallitus toi keväällä yli 300 miljoonan euron huoltovarmuuspaketin tämän akuutin kriisin auttamiseen, ja se on käsittääkseni Euroopassa tällä hetkellä suurin tällainen vastaava paketti. Tällä hetkellä minun johdollani valmistellaan tulevan maataloustukien ohjelma-kauden toimeenpanoa Suomessa, ja myös siinä huomioidaan paremmin tämä ruoan oma-varaisuus ja huoltovarmuus. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Palaan asiaan tarkemmin varmaan jatkokysymyksissä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.03 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tiedämme kyllä, ettei hallitus ole syyllinen maailmanpoliittiseen tilanteeseen ja sen aiheuttamaan hintojen nousuun, [Eduskunnasta: Hyvä!] mutta te voitte tehdä kansallisia toimia, joilla ruoan tuotantokustannuksia ja samalla loppuhintaa lasketaan. [Petri Huru: Juuri näin!] Kotimaisen ruoan hinta laskee tehokkaammin, jos tuotantokustannuksia lasketaan esimerkiksi energia- ja polttoaineveroja laskemalla. Perussuomalaiset ovat tätä esittäneet, mutta hallitus ei ole suostunut. Tiloille kohdennetut veroalet toimivat myös. Nämä tukisivat nimenomaan kotimaista tuotantoa ja laskisivat kotimaisen ruoan hintaa. [Anne Kalmari: Tänään juuri istunnossa!]

Hyvä ministeri Kurvinen, kun ministeri Leppä lupaili maatalouden ahdingon auttamista, niin miten te, arvon ministeri, aiotte estää oikeasti maatalojen konkurssit?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.04 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olemme kyselytunnilla todella arjen perusasioissa. Tämän sodan jälkeen leivästä ja lämmöstä on ollut syytä puhua, ja leipää tulee suomalaisilta maataloilta. Käynnissä on kevätkylvöt, ja myös sääolosuhteet vaikuttavat paljon siihen, millainen vuosi on edessämme.

Nostitte esiin verotuksen mahdollisuudet. Hallitushan päätti energiaveron tuplapolauksesta, joka on tuotu eduskunnan käsittelyyn joitakin viikkoja sitten ja saatettaneen tilojen maksuun mahdollisimman pian, lähiviikkoina, kun esitys täältä on valmiina. [Anne Kalmari: Tänään istunnossa!]

Samalla voin ilokseni kertoa, että jos asiat nyt etenevät loppuun asti — harkitsin tarkkaan, kerronko tämän teille, asia ratkeaa aivan lähipäivinä EU-komission kanssa — on mahdollista, että paljon Suomessa pohdittanut maatalojen tuotantorakennusten verovapaus voisi edetä nyt Ukraina-poikkeuksen nimissä, niin että me pystyisimme verohuojennuksen toteuttamaan tälle vuodelle maataloilta myös tuotantorakennusten verojen osalta, ja se on teko nimenomaan näiden tilojen puolesta, [Puhemies koputtaa] jotka ovat investoineet nyt paljon tulevaisuuteen ja tarvitsevat tukeamme. [Sanna Antikainen: Tämä oli perussuomalaisten esitys, unohditte sen kertoa! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.05 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurin osa tästä 300 miljoonan tukipaketista meni kyllä tulevaisuuden vihertämiseen, ei viljelijän taskuun.

Suomen maatalous on hätätilassa. Nyt on viimeistään ymmärrettävä, että tässä on tosi kyseessä. Huoltovarmuuden taso tulee romahtamaan, jos suomalaisia tiloja lakkautetaan nykyistä tahtia. Ongelmien ydin on alhaiset tuottajahinnat suhteessa kustannuksiin. Kauppa, elintarviketeollisuus ja keskusjärjestöt korjaavat potin, ja alkutuottajalle jää vain murusia. Kilpailulainsäädäntöä ja elintarvikelakia pitää uudistaa, koska neuvottelupöydissä ei ole löytynyt ratkaisua tähän mennessä. Vastuu on nyt hallituksella, eikä se voi piilotella

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

enää EU-direktiivien takana. Kysyn asianomaiselta ministeriltä: kuinka hallitus aikoo korjata tämän vääristymän?

Lisäksi totean, että julkisten hankintojen kotimaisuusastetta on nostettava reilusti, ja toivon, että hallitus puuttuu tähän ja siivittää kuntia tuottamaan ja antamaan eri laitoksissa [Puhemies koputtaa] sitä hyvää suomalaista antibioottivapaata ruokaa kuluttajille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja kuka ministereistä? — Kurvinen. Olkaa hyvä, ministeri Kurvinen.

16.07 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä asiantuntevaa puheenvuoroa pitää sillä tavalla oikaista, että suurin osa huoltovarmuuspaketista, yli 200 miljoonaa, menee suoraan tukiin tiloille. Noin 100 miljoonaa siitä menee juuri näihin kehittämiskohteisiin, jotka edustaja mainitsi, ja nekin ovat kyllä aika hyviä: biokaasun edistäminen, minusta se on erittäin positiivinen juttu, kyllä meidän pitää maataloutta kehittää. Yli 200 miljoonaa tulee, muun muassa tämä energiaveron palautus, jonka valtiovarainministeri mainitsi, sika- ja siipikarjatalouden ja puutarhatalouden lisätuki, 42 miljoonaa, luonnonhaittakorvauksen lisärahoitus, 120 miljoonaa, porotalouden ja kalatalouden lisärahoitus, 6 miljoonaa euroa. Nämä tulevat suoraan tiloille estämään niitä vararikkoja ja auttamaan siihen akuuttiin hätään.

Arvoisa puhemies! Olen antanut määräykset ministeriössä tulevalle maataloustukikaudelle, että ruoantuotantoon pitää panostaa enemmän, vähemmän maisemanhoitoon ja muihin sinänsä hienoihin asioihin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kotimaisen ruoan tuotantoon!] Maatalouspolitiikan tavoitteen pitää jatkossa Suomessa olla ruoantuotanto.

Arvoisa puhemies! Totean tässä kaupan herroille ja rouville, että maksakaa [Puhemies koputtaa] nyt oikea hinta siitä ruoasta, ja mikäli te ette maksa, [Puhemies: Kiitoksia!] tulen näitä lakimuutoksia tuomaan eduskuntaan, muun muassa elintarvikemarkkinalakiin. [Oikealta: Kauanko uhkaillaan vaan?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.08 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että te odotatte sieltä Euroopan unionista nyt päätöstä maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron poistoon. Haluan tässä nyt nostaa sen esiin, että itse sen tein ja sen allekirjoittivat perussuomalaiset laajalti. Sosiaalidemokraateistakin edustaja al-Tae sen allekirjoitti. [Eduskunnasta: Kristillisdemokraatit!] Se oli tärkeä esitys. — Ja kristilliset allekirjoittivat. Siellä oli hyvin laajasti kannatusta. — Mutta se oli tehty useiksi vuosiksi.

Maatalous on nyt noin viiden vuoden ajan ollut semmoisessa kriisissä, että tiloille ei tahdo löytyä jatkajia. Isännät jopa sanovat omille lapsilleen, että tätä ei kannata enää jatkaa. Minä tein sen esityksen. Se oli pitkäkestoinen, se ei ollut tälle vuodelle. Miten te näette tämän asian? Eikö sen pitäisi olla jatkuva, että tilat uskaltavat tehdä niitä [Puhemies koputtaa] investointeja jatkossakin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.09 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iloitsen suuresti siitä, mikäli tälle esitykselle löytyy näin laaja tuki eduskunnasta.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Kysymys ei ole, edustaja, teistä, kysymys ei ole minusta, ei hallituksesta eikä oppositiosta, [Toimi Kankaanniemi: Tai Brysselistä!] vaan kysymys on suomalaisen yhteiskunnan huoltovarmuudesta, alkutuottajista ja mahdollisuudesta toteuttaa elinkeinoa meidän kaikkien parhaaksi suomalaisten kauppojen hyllylle, suomalaisen ruuan hyväksi. Siksi tämä esitys on tehty, siksi siitä on käyty perusteelliset keskustelut EU:n suuntaan, ja olen hyvin toiveikas, että saamme tämän kokonaisuuden nyt Ukraina-poikkeuksena toteutettua niin, että tuotantorakennusten verovapaus voisi toteutua. Mitä se tarkoittaa käytännössä? Se joillakin tiloilla parhaimmillaan — tai pahimmillaan — koskettaa jopa useiden kymmenien tuhansien eurojen verran verotusta, lisämaksua tiloille, mutta keskimäärinkin paljon investoineille, juuri näille nuorille tilallisille, noin tuhansien eurojen vuosittaista verorasitusta. Nyt tästä saisimme huojennuksen. [Puhemies koputtaa] En tarkoita, että se ratkaisee koko ongelmaa, [Juha Mäenpää: Miksi vain vuodeksi? Se oli kysymys!] mutta kyllä, hienoa, edustaja, että voimme tätä yhdessä edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.10 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ostovoima kansalaisilta on todellakin heikentynyt, ja se on fakta. Fakta on myös se, että Suomessa ei ole kilpailua niin paljon kuin muualla Euroopassa, ja jos kilpailua lisättäisiin, niin hinnat myös laskisivat. Meillä on paljon monopoleja, monopolin kaltaisia aloja ja jopa oligopoleja. Nämä eivät ole tehokkaita eivätkä anna kuluttajalle sellaista hyötyä, jota monissa muissa Euroopan maissa niistä saadaan. Esimerkiksi maksamme lääkkeitä keskimäärin enemmän kuin muut Pohjoismaat, ja meidän kaupan alamme on selvästi keskittyneempää kuin muualla. Kysyisinkin ministeriltä, mitä aiotte tehdä kilpailun lisäämiseksi, jotta hinnat laskevat ja sitä kautta kuluttajan ostovoima lisääntyisi myös Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.11 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan maatalouden ja alkutuotannon tilanne on huolestuttava, mistä tämä kysymysketju lähti liikkeelle, ja kotimainen ruokateollisuus on monessa mielessä tietenkin tärkeä meidän huoltovarmuuden kannalta, ja siitä pitää huolehtia.

Mutta nämä keskittyneet markkinat, mikä siihen sitten puree, niin siihen ainoa tehokkain keino oikeastaan on tällainen tarkoituksenmukainen ennakkovalvonta. Siinä me olemme tekemässä nyt tiukennuksia yrityskauppavalvontaan, eli näitä ehtoja ollaan kiristämässä, ja hallituksella on tämä parasta aikaa keskusteluissa, mihin se raja asettuu. Itse olen valmis huomattaviinkin kiristykseen siinä, jotta pystymme myös tätä kautta etukäteen vaikuttamaan siihen, että tällaisista keskittymistä ei tapahdu. Kaupan alallahan sitten vähittäiskaupan osalta tällainen määräävän markkina-aseman käyttö [Puhemies koputtaa] on rajoitettu jo aiemmalla lainsäädännöllä, eli siellä on [Puhemies: Kiitoksia!] se 30 prosentin raja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

16.12 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan näihin suomalaisen ruokatuotannon kannattavuusongelmiin. Täällä ministeri jo hyvin sanoi, että lähetitte vahvan viestin kaupan suuntaan. Olen siitä täysin samaa mieltä, että teollisuuden ja kaupan pitää tässä asiassa reagoida.

Mutta kysyn teiltä siitä puolesta, johon me voimme enemmän täällä itse poliittisilla päätöksillä vaikuttaa, eli julkisista hankinnoista. Jos tietoni ovat oikeat, niin julkisten hankintojen puolella on kaikkein vähiten huomioitu tämä kustannusten nousu niissä hinnoissa, jotka tuottajille maksetaan. Eli sillä puolella on kaikkein vähiten reagoitu tähän tilanteeseen. Ymmärrän, että normaalisti sopimuksista pidetään kiinni, mutta eikö niiden sopimusten pitäisi toimia sillä tavalla, että silloin kun kustannukset räjähtävät, niin huolehditaan siitä, että tuottajat pärjäävät, jotta myös jatkossa on jotain, mitä voidaan julkiselle sektorille hankkia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.13 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen otti todella tärkeän asian esiin, ja nyt kaupan herrojen ja rouvien lisäksi lähetän vetoomuksen myös kaikille suomalaisille kuntapäätäjille ja uusien hyvinvointialueiden päätäjille, kaikille hankintarenkaille ja vastaaville, myös valtion toimijalle Hanselille. Erityisesti julkisen vallan pitää kantaa yhteiskuntavastuuta tässä tilanteessa, missä suomalaisella maataloudella on kriisi. Tarkastelkaa niitä sopimuksia uudelleen, avatkaa niitä uudelleen. Näin pitää myös myös kaupan toimia, ja olen saanut sen käsityksen, että näin on tässä tilanteessa myös toimittu. [Mauri Peltokankaan välihuuto]

Arvoisa puhemies! Palaan vielä hieman tähän kansalliseen maatalouspolitiikkaan. Kun meillä alkaa uusi ohjelmakausi 2023—2027 ja sitä viimeistellään tällä hetkellä — olen itsekkin lähdessä ensi viikolla Brysseliin hoitamaan tätä asiaa — niin olen ohjeistanut sillä tavalla, että sitä meidän kansallista suunnitelmaa muutetaan vieläkin, niin että ruoantuotanto on maatalouspolitiikan pääasia ja siellä korjataan [Puhemies koputtaa] tiettyjä vääristymiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.14 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tästä aiheesta käydään laajaa keskustelua. Niin kuin ministeri kertoi, niin hallitus toi kriisipaketin, joka oli 300 miljoonaa euroa, josta sitten 45 miljoonaa euroa olisi tulossa maksuun nyt lähikuukausina, jos olen ymmärtänyt oikein. Hyvä näin. Todellisuudessa on kuitenkin niin, että monilla viljelijöillä kassat olivat tyhjinä jo alkutalvesta.

Sitten tähän kaupan vahvaan asemaan. Tästäkin on puhuttu useita vuosia tässä salissa, eikä mitään muutosta ole ollut näköpiirissä. Sen takia KD on esittänyt, että otetaan käyttöön kustannusindeksi, joka takaa tuotantokustannusten siirtymisen tuottajahintoihin koko elintarvikeketjun läpi. Voisiko hallitus ottaa koppia tästä, koska se voisi olla osa ratkaisua tähän kaupan vahvaan asemaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.16 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sen verran poikkeen vielä edelliseen kysymykseen, että myös alkuperämerkinnät

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

niin yksityisissä ravintoloissa kuin sitten julkisissa joukkoruokailuissa ovat yksi tapa myös välillisesti tukea meidän omaa elintarviketuotantoamme.

Edustaja Östmanin kysymykseen täytyy todeta se, että meillä on se valitettava haaste — tai en tiedä, onko se valitettava, mutta se on tosiasia — että kaikki maatalouspolitiikka on täysin harmonisoitua ja yhtenäistä Euroopan unionissa, ja kaikki ne kriisitukivälineet, mitä me käytämme, pitää hyväksyä EU:ssa. Minusta hallitus teki ihan oikean ratkaisun ennen tuloani tähän salkulle, että käytettiin niitä välineitä, mitä meillä on olemassa, ettei vuosikausia notifioida jotakin juttua komissiossa, vaan maksetaan niiden tukivälineiden kautta, joita Suomella on jo meidän normaalissa maatalouspolitiikassamme.

Puhemies! Pidän edustaja Östmanin ideaa kustannusindeksistä erinomaisen hyvänä. Pyrin edistämään sitä eri tavoin ministerinä. En lupaa, että saan sen valmiiksi, mutta edistän sitä. Lisäksi tietysti täytyy lainsäädännössä katsoa sopimusehtojen sääntelyä ja sopimusai-kojen sääntelyä. [Puhemies koputaa] Nämä lienevät lainsäätäjän käsissä olevia välineitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.17 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Samaan aikaan, kun valtaosa viljelijöistä on todellisessa kriisissä, jopa konkurssin partaalla, kaikki kauppaliikkeemme ovat tehneet ennätystuloksen. Samaan aikaan myös Yara on tehnyt ennätystuloksen. Joten olen sitä mieltä, että tämän salin pitäisi yhdessä sitoutua siihen, että viimeistään seuraavassa hallitusohjelmassa lukisi kilpailulain muutos, jolla voidaan turvata niiden jalostajien toimintaa, jotka myyvät sinne kaupalle, jotta vastavoima olisi riittävän iso. [Välihuutoja]

Mutta se, mitä ministeri Kurvinen totesi tästä hintaindeksistä, on erittäin hyvä. Ja valio-kunta on kannattanut myöskin sitä, että näitten hintasopimusten kauden tulisi olla riittävän lyhyt — vaikka sopimuskausi on pitkä, hinnoittelun kauden ei tarvitsisi olla. Olisiko tämä mahdollinen porras, [Puhemies koputtaa] millä voitaisiin edetä? [Timo Heinonen: Olisipa keskusta hallituksessa! — Sanna Antikaisen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.18 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean kilpailulaista, että se kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle, niin että en lähde sitä kilpailulakia laajemmin arvioimaan. Katson vain tätä elintarvikemarkkinalain puolta.

EU:ssa on asetettu tällainen tavoite — hieman vapaasti siteeraten — että muutetaan voimasuhteita elintarvikemarkkinoilla ja ruokaketjussa, ja se kyllä kertoo siitä, että ne voimasuhteet eivät ole tasapainossa. Olen maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Kalmarin, kanssa täysin samaa mieltä: kun ihmiset eivät käyneet ravintoloissa korona-aikana, kaupan keskusliikkeet tekivät valtavan isoja tuloksia, ja eiväthän ne tulokset ole sieltä sitten kyllä valuneet tuottajahintoihin. Se on mielestäni epäreilu tilanne, ja kyllä tälle asialle on tavalla tai toisella tapahduttava muutos, joko markkinoitten kautta tai sitten lainsäädäntöä muuttamalla. Olen laittanut vireille selvittelyn siitä, mitä elintarvikemarkkinalakimuutoksia voisi tehdä, ja juuri nämä sopimusajat ovat yksi asia, mitä pitää selvittää. Palaan asiaan eduskunnassa sitten, kun valmista on.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän kysymyksen alkuperäiselle esittäjälle. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.19 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän näin alkuun, että hallitus ajoi perussuomalaisten edustaja Mäenpään lakialoitteen maaliin — kiitos siitä.

Ministeri Kurvinen, kuten ainakin teidän pitäisi tietää, Suomessa lopetettiin viime vuonna jopa 1 200 maatilaa — siis samaan aikaan kuin niin sanottu maaseudun puolue, keskustta, on hallituksessa vastuuministerinä. [Oikealta: Ohhoh!] Voimme siis suoraan sanoa, että teidän toimenne eivät ole auttaneet maatiloja ja maaseudun ahdinkoa lainkaan. Kysynkin: ovatko maatilat viestineet, että toimenne ovat riittäviä, ja haluavatko he mieluummin palkkaa työstään vaiko pelkkiä almuja? [Sanna Antikainen: Kolme vuotta olette olleet tekemättä mitään!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.20 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minua huolestuttaa, kuten edustaja Laaksoakin, se, että nyt ongelmassa ovat juuri ne investoineet tilat, nuorten viljelijöitten tilat, nuoret perheet, jotka ovat päätoimisia viljelijöitä, ja sille puolelle apua tarvitaan. Toivon todella, että valtiovarainministeri, varapääministeri Saarikko saa tämän kiinteistöverohuojennuksen valmiiksi. Se tukisi juuri niitä investoineita, toivottavasti tulevaisuudessa paremmin menestyviä tiloja, jotka huolehtivat meidän ruokahuollostamme.

Täytyy kyllä todeta, puhemies, että kyllä tällä vaalikaudella on paljon toimia tehty myös maatalouden eteen. Yksi isoimpia on se, että me saimme sellaisen EU-budjetin neuvoteltua — tästä myös kiitos pääministeri Marinille — [Mauri Peltokankaan välihuuto] joka takaa vakaan kehityksen meidän maataloustukiimme loppuvuosikymmenelle. Ei tullut kuoppaa sinne, erittäin hyvä neuvottelutulos.

Tiedän sen, että viljelijät haluavat rahansa tuotteesta, eivät tukina. Siksi markkinat pitää saada toimimaan paremmin.

Ja, arvoisa puhemies, haluan lopuksi lähettää viestin kevätkylvöjä tekeville emännille ja [Puhemies koputtaa] isännille: tässä sotatilanteessa en voi kuvitella arvokkaampaa työtä kuin mitä te teette, että meillä pysyy leipä pöydässä. [Sanna Antikainen: Toimenne ovat olleet niin mahtavia, että viljelijät ovat ahdingossa!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys oikeusturvan toteutumisesta (Pihla Keto-Huovinen kok)

Suullinen kysymys SKT 102/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Keskustelu

16.21 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Tuomariliiton tutkimuksen mukaan joka kolmas tuomari harkitsee alanvaihtoa tai on lähdössä jo muihin tehtäviin. Tausalla on kohtuuton työmäärä sekä se, ettei työaika riitä asioiden valmisteluun ja tuomioiden huolelliseen perustelemiseen. Tämä on hälyttävää, sillä perinteisesti tuomareiden alanvaihdot tai edes niiden harkitseminen ovat olleet poikkeuksellisia ilmiöitä. Tuomareiden hätähuuto ei ole yksittäistapaus, vaan vastaavat ongelmat koskettavat muitakin turvallisuus- ja oikeusviranomaisiamme — poliisia, syyttäjää ja Rikosseuraamuslaitosta. Erityisesti jännitteisessä maailmantilanteessa uskottava ja toimiva oikeushallinto on osa kokonaisturvallisuutta ja ylläpitää yhteiskunnan kriisinkestävyyttä.

Arvoisa oikeusministeri Henriksson, kysyn: miten hallitus aikoo korjata tämän akuutin tilanteen? [Eduskunnasta: Erittäin hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.22 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että edustaja Keto-Huovinen nostaa tämän kysymyksen, koska yksi tärkeimmistä peruspilareista, mitä meillä oikeusvaltiossa on, on toimiva oikeudenhoito. Ja tämä Tuomariliiton kysely, sen vastaukset, on otettava vakavasti, ja tämä myös tehdään oikeusministeriössä ja myös Tuomioistuinvirastossa. Niin kuin muistatte, niin meillä on aika uusi Tuomioistuinvirasto, joka nykyään on myös keskeisessä roolissa, kun mietitään, miten tuomioistuinlaitosta kehitetään ja millä tavalla tuomareita koulutetaan ja niin edelleen. Oikeusturva ja sen saatavuus ovat oikeusvaltiolle olennaisen tärkeä asia, ja jokainen signaali liian raskaaksi koetusta työkuormasta on otettava vakavasti, ja sitä me teemme. [Puhemies koputtaa]

Olemme myös valmistelemassa nyt oikeudenhoidon selontekoa. Siitä voidaan keskustella enemmän. [Ben Zyskowicz: Sitten vastaus itse kysymykseen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka nyt haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

16.24 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Suomessa ei ole harvinaista, että esimerkiksi hometalo-, rakennus- tai työriidan käsittely kestää useita vuosia. Tilanne on kestävä myös rikospuolella. Tapahtumahetkestä käräjäoikeuden tuomioon kestää raiskauksissa 18 kuukautta ja pahoinpitelyissä 15 kuukautta. Ääritapauksena erään lapsen pahoinpitelyasian käsittely kesti neljä vuotta.

Ei voi olla niin, että täällä harmaantuu ennen kuin saa asialleen oikeutta. Oikeusturva rapautuu, kun pitkien käsittelyaikojen ja korkeiden kustannusten takia ihmiset eivät uskalla hakea asialleen oikeutta. Oikeudenkäyntien venyminen on myös taloudellinen ongelma, kun tärkeät vihreän siirtymän investoinnit seisovat.

Arvoisa ministeri Henriksson, äsken totesitte, että oikeusturvan saatavuus on tärkeää. Kysynkin: mihin konkreettisiin toimiin hallitus ryhtyy oikeudenkäyntimenettelyjen nopeuttamiseksi? [Ben Zyskowicz: No niin, nyt pääsee vastaamaan!]

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.25 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tärkeässä kysymyksessä teemme paljon, ja yksi asia on se, että meillä on myös riittävä rahoitus. Tämä hallitus on panostanut oikeudenhoitoon enemmän kuin edellinen hallitus. Ja tämä on tietysti asia, joka on myös meidän kaikkien vastuulla.

Mitä tulee oikeudenkäynteihin, niitten keventämiseen, niin me myös etsitään nyt niitä keinoja, joilla esimerkiksi siviiliasiat saataisiin vielä helpompaan ratkaisuketjuun, että niitä ei tarvitsisi käsitellä sillä tavalla, niin laajasti kuin tänä päivänä tehdään tuomioistuimissa, ja jotta niissä voitaisiin saada ratkaisu aikaisemmin.

Tässä on myös tärkeätä muistaa, että kun puhutaan oikeudenkäyntien kestosta, niin puhutaan koko ketjusta, puhutaan poliisista, syyttäjistä, tuomioistuimesta, Ulosottolaitoksesta ja vankeinhoidosta. [Puhemies koputtaa] Nämä kaikki ovat sellaisia, että ne vaativat resursseja, ja niitä hallitus on myös tällä hallituskaudella lisännyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

16.26 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Keto-Huovinen nosti esiin tärkeän asian, ja toki oikeudenhoidon puolella on ehdottomasti vaikeuksia, resurssipula, mutta tätä ei pidä pelkästään ajatella oikeudenhoidon ongelmana vaan myös turvallisuusviranomaisten ongelmana — puhutaan Hätäkeskuksesta, poliisista, pelastuksesta, Tullista, Rajavartiolaitoksesta. Sain toimia 2015 puheenjohtajana parlamentarisessa työryhmässä, jossa koko tätä ketjua aina sieltä Hätäkeskuksesta Rikosseuraamuslaitokseen käytiin läpi jokaisen viranomaisen kohdalta — näinhän se pitää tehdä. Se on hienoa, että tehdään oikeusministeriön puolella selvitys, mutta nyt pitäisi ryhtyä kyllä selvittämään tätä koko ketjua. Ja tärkein nosto vuonna 15 oli toki riittävä rahoitus, mutta pitkäjänteisyys — pitää olla yli hallituskausien menevä ohjelma, ei pelkästään yhden hallituskauden kestävä ohjelma. Ja tuossa poliisin osaltahan rahoitukseen tehtiin selvitys ja todettiin, että poliisi hoitaa sen tonttinsa hyvin.

Olisiko nyt mahdollista perustaa parlamentaarinen työryhmä ja käydä ne rahoitukset läpi kaikkien viranomaisten osalta samalla mallilla, millä se tehtiin poliisin osalta — että kaikki sitoutuisivat siihen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Henriksson.

16.27 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tolvanen on oikealla asialla, ja tätä työtä nyt oikeusministeriössä tehdään tämän oikeudenhoidon selonteon osalta. Se on ensimmäinen selonteko historiassa. Kukaan aikaisempi oikeusministeri ei ole sitä tehnyt, mikään aikaisempi hallitus ei ole sellaista selontekoa tehnyt. [Timo Heinosen välihuuto] Ja pidän sitä erittäin tärkeänä, että nyt sellainen saadaan. Siinä käydään läpi tuomioistuinten tilannetta, oikeusavun tilannetta, ulosoton tilannetta ja myös vankeinhoidon tilannetta. Tämä on erittäin, erittäin tärkeätä, ja se tullaan tuomaan tänne eduskuntaan syysistuntokaudella, ja se tulee olemaan myös semmoinen työväline, jota itse toivon, että seuraava hallitus — ne, jotka istuvat seuraavissa hallitusneuvotteluissa — myös sitten käyttävät hyväkseen.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Mitä poliisiin tulee, niin ministeri Mikkonen vastaa poliisin resursseista, ja mielestäni on äärimmäisen hyvä, että myös tässä salissa on ymmärretty se, [Puhemies koputtaa] että me tarvitaan koko ketjussa riittävästi resursseja. Kun poliisi saa lisäresursseja, niitä tarvitaan myös oikeudenhoidon puolella. [Timo Heinosen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

16.28 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusvaltion toimivuus mitataan siinä, saako ihminen oikeutta kohtuujassa, ja tässä meillä on kyllä parannettavaa. Yksi alue ovat lapsiin ja nuoriin kohdistuvat rikokset, joiden lukumäärä on valitettavasti kasvussa. Tutkintaa nopeutetaan, jos rikoksesta on epäiltynä alle 15-vuotias — hyvä niin — mutta rikostutkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä olisi nopeutettava myös silloin, kun uhrina on alle 15-vuotias. Esimerkiksi lapseen kohdistuvat seksuaalirikokset ovat jo itsessään niin kuvottavia ja järkyttäviä, että lapset tarvitsevat inhimillisemmän ja vastuullisemman kohtelun. On täysin kohtuutonta, että on lapsen mieltä yhä enemmän rikkoavaa, jos tutkinta-ajat venyvät vuosiin. Lapsi ei pysty ymmärtämään tätä. Mitä hallitus on mieltä: tarvittaisiinko lapsiin ja nuoriin kohdistuviin rikoksiin erityinen tutkintatakuu, esimerkiksi kuusi kuukautta tai yhdeksän kuukautta? Ja jos olette sitä mieltä, niin mitä hallitus voisi tehdä [Puhemies koputtaa] vielä tämän loppukauden aikana sen eteen, että esimerkiksi lapsiin kohdistuvat rikokset tutkittaisiin nopeammin myös silloin, kun lapsi on uhri-na?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.30 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja on aivan oikeassa siinä, että nämä lapsiin kohdistuvat rikokset ovat erityisen kuvottavia, ja minä uskon näin, että jokainen, joka tekee niitten kanssa ja niitten parissa töitä, yrittää parhaansa.

Hallitus on määrätietoisesti lisännyt resursseja myös tähän niin kutsuttuun lastenasiain-talohankkeeseen, jossa ovat mukana eri viranomaiset, sosiaaliviranomaiset, poliisi, syyttäjä ja tuomioistuinlaitos jollakin tavalla. Esimerkiksi Turussa on tällainen yksikkö, ja tätä käytäntöä pitää nyt levittää koko Suomeen.

On, niin kuin edustaja tuo esille, äärimmäisen tärkeätä, että kun lapsi joutuu rikoksen uhriksi, niin saataisiin hänen asiansa käsiteltyä niin nopeasti kuin mahdollista. Se on myös osa sitä, että hän voi siitä palautua ja että hän voi sen ylitse päästä, ja sen takia tähän tarvitaan poikkihallinnollista yhteistyötä, [Puhemies koputtaa] ja sen takia hallitus edistää juuri tällaista toimintatapaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.31 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oikeuslaitoksen ja sisäisen turvallisuuden sektorin, kuten poliisin, ruuhkautuminen ja kuormitus ovat hyvin huolestuttava ilmiö. Yksi tekijä, joka molempia edesauttaa, on maahanmuutto. Helsingin hallinto-oikeudessa ratkaistavista asioista noin puolet koskee ulkomaalaisasioita, kor-

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

keimmassa hallinto-oikeudessa noin 40 prosenttia. Tämä taas pidentää kaikkien muiden asioiden käsittelyaikaa.

Maahanmuuttajaryhmät, erityisesti tietyt, tekevät huomattavasti enemmän rikoksia kuin muu väestö keskimäärin. Hallinto-oikeuksien ruuhkan takana on kuitenkin meidän turvapaikkalainsäädäntömme, joka mahdollistaa esimerkiksi yhdeksän kielteistä turvapaikkapäätöstä saaneen ihmisen hakea jopa kymmenettä kertaa turvapaikkaa, ja tämä on se suuri ongelma. Kysyisin sisäministeriltä: aiotteko te tehdä tälle asialle jotakin ja korjata meidän lainsäädäntöämme?

Puhemies Matti Vanhanen: Kiitoksia. — Sisäministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.32 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan sanoa tähän isoon teemaan sen, että minusta on todella tärkeää, että me varmistamme sisäisen turvallisuuden työntekijöiden riittävät resurssit ja koko siinä ketjussa, kuten oikeusministeri Henriksson tässä totesi. Koko ketjun täytyy olla sieltä poliisista lähtien riittävästi resursoitu, jotta prosessit voivat olla riittävän nopeita. [Eduskunnasta: Mikseivät ole?]

No sitten, jos puhutaan maahanmuuttopolitiikasta, on tietysti tärkeää, että myös siellä prosessit ovat sujuvia ja nopeita. Ongelma oli nimenomaan viime kaudella, kun meille tuli valtava joukko turvapaikanhakijoita, että meidän prosessimme eivät olleet kovin luotettavia. Siellä oli paljon ongelmia. Teimme tällä kaudella selvityksen esimerkiksi siitä, miten avustajia on voitu käyttää, miten tulkkeja on voitu käyttää, ovatko tulkit olleet korkealatuksia niin, että he ovat voineet sitä keskustelua käydä, [Mauri Peltokangas: Jos nyt itse kysymykseen saisi vastauksen!] ja sen takia näitä uusintahakemuksiakin on valitettavasti aika paljon tullut. [Puhemies koputtaa] Näitä prosesseja pääsemme nyt korjaamaan, ja toivottavasti [Puhemies: Kiitoksia!] ne nopeutuvat merkittävästi. [Välihuutoja — Oikealta: Minuutti tyhjää!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Arvoiset edustajat, pyydän, että nämä välihuudot eivät häiritse varsinaista keskustelua. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.33 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perustuslain 21 §, Oikeusturva, edellyttää, että ihmiset saavat viedä asiansa oikeuden käsiteltäväksi ja vieläpä kohtuullisessa ajassa. Tätä pääsyä oikeuteen on pidetty yhtenä oikeusturvan kriteerinä. Oikeuskirjallisuudessa sitä käsitellään access to justice -käsitteellä laajasti. Ongelma on Suomessa siis se, että ihminen ei uskalla hakea oikeutta eli edetä oikeudenkäyntiin, koska siinä on niin suuri kuluriski, vastapuolen asianajopalkkioiden maksuriski häämöttää. Oma kokemukseni oikeudenkäyntialalta on ollut, että näitä aika harvoin riita-asioissa kohtuullistetaan tai se on aika vähäistä. Esimerkiksi jos on työoikeusriitoja, vaikkapa työntekijän laitton irtisanominen, niin siinä se epäsuhta on ihan valtava, kun vastapuolena on rajattomat resurssit omaava suuryritys. [Puhemies koputtaa] Siksi kysynkin: miten tähän epäsuhtaan, joka tunnistetaan, oikein on puututtu, ja olisiko yhtenä vaihtoehtona oikeusturvakuutusten [Puhemies: Kiitoksia!] parantaminen? [Vasemmalta: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

16.35 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä kysymys, edustaja Tavio. Access to justice, se, että pääsee oikeuteen, on äärimmäisen tärkeää, ja tämän osalta hallitus on tällä hallituskaudella teettänyt selvityksen. Sen selvityksen perusteella me olemme nyt myös ryhtyneet toimenpiteisiin, ja siitä selvityksestä voin kertoa sen, että tämän lausuntopalautteen pohjalta tehdään vielä lakiin muutoksia, jotta me saadaan vielä tällä hallituskaudella parempi lainsäädäntö.

Mitä tulee näihin oikeusturvavakuutuksiin, niin se asia menee vakuutus oikeuden puolelle. Tänä päivänä taitaa olla noin 8 500 se korkein summa, mitä oikeusturvavakuutuksesta voi saada korvattua. Ja näkisin itse, että tässä asiassa myös vakuutusyhtiöiden olisi syytä miettiä, millä tavalla he voisivat tätä parantaa.

Me tullaan myös palaamaan siihen kysymykseen, [Puhemies koputtaa] pitäisikö näitä oikeusavun tulorajoja jollakin tavalla muuttaa, niin että yhä useampi suomalainen [Puhemies: Kiitos!] saisi myös apua silloin, kun sitä tarvitsee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

16.36 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt pientä ristiriitaa perussuomalaisten puheissa. Toinen sanoo, että turvapaikanhakijoille ei tarvitsisi antaa näin pitkiä oikeusprosesseja, ja sitten toinen sanoo, että pitää olla access to justice. Tässä on suuri ristiriita, että kumpaa tässä haetaan.

Ministeri, puhuitte siitä, että turvapaikanhakuprosessi ei ole ollut kunnossa ja nyt sitä korjataan. Millä tavalla te korjaatte sen, ja millä tavalla niistä 3 000 ihmisestä, jotka ovat jääneet ilman oikeutta, huolehditaan? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen.

16.36 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvapaikkaprosessi ja myös työperäisen maahanmuuton prosessi — on selvää, että niiden pitäisi olla nykyistä nopeampia. Tähän Maahanmuuttovirasto on etsinyt uudenlaisia ratkaisuja muun muassa automatisaation avulla. Esimerkiksi työperäisistä luvista me tiedämme, että valtaosa niistä on hyvin ongelmattomia ja voidaan hyvin nopealla prosessilla saada eteenpäin, ja tässä automatisaatiota hyödyntämällä näitä aikoja voidaan merkittävästi lyhentää. Tietysti turvapaikkahakuprosessissa taas tarvitaan nämä yksilölliset haastattelut, eli siinä mielessä ne ovat pidempiä, mutta se, että varmistetaan, että prosessit ovat laadukkaita, esimerkiksi niin, että siellä on asiantuntevat tulkit paikalla, [Jussi Halla-ahon välihuuto] nopeuttaa näitä prosesseja, ja sitä työtä tehdään.

Sitten kun me puhutaan siitä, että meillä on maassa ihmisiä, jotka ovat jääneet tänne, kun me emme ole onnistuneet heitä palauttamaan, vaikka siihen on oikeus, niin tämän eteen teemme työtä, [Puhemies koputtaa] neuvottelemme näiden maiden kanssa. On ihan selvää myös, että turvapaikkaprosessia ei saa käyttää väärin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

16.38 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa käydään monasti tätä keskustelua, että sisäinen turvallisuus on tärkeää ja oikeudenhoito on tärkeää, mutta jostain syystä joka vuosi nämä saavat yhteensä noin 2,5 miljardia euroa 65 miljardin euron potista. Se on aika vähäinen määrä näinkin tärkeisiin asioihin, jotka kuitenkin ovat näitä pilareita.

Mutta palaan tähän edustaja Purran esittämään kysymykseen. Meillä oli vuonna 2021 tässä maassa vieraskielisiä noin 450 000, mikä on noin kahdeksan prosenttia koko väestöstä. Ja he käyttävät siis Helsingin hallinto-oikeudesta 50 prosenttia asioista ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta 40 prosenttia. Kysyn nyt: aiotteko te tehdä tälle asialle mitään, kun sille 92 prosentille on jäänyt vain noin puolet näiden oikeuksien resursseista ja siinä on aivan hirvittävä epäsuhta? [Puhemies koputtaa] Kysyn: pidätkö te tätä hiukan epätasa-arvoisena?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.39 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallitus on myös lisännyt hallinto-oikeuksien määrärahoja tällä hallituskaudella, ja viimeksi nyt kehysriihessä päätettiin myös esimerkiksi siitä, että hallinto-oikeuksille annetaan lisää määrärahaa, jotta saataisiin nämä lupa-asiat etenemään. Silloin puhutaan ympäristöluvista ja ylipäänsä luvituksista investointeihin. Elikkä tämä edustaja Purran näkemys siitä, että tässä vain panostettaisiin siihen, että turvapaikanhakijat myös saavat asiansa oikeuteen, ei pidä paikkaansa. Kyllä tässä panostetaan niin, että ylipäänsä meidän hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus pystyvät huolehtimaan niistä tehtävistä, mitä heille on lainsäädännössä annettu. [Sebastian Tynkkynen: Vastatkaa kysymykseen!] Jokainen tuomioistuimien toimii puolueettomasti ja itsenäisesti ja itse päättää, missä järjestyksessä ne ottavat asiat käsittelyyn. [Puhemies koputtaa] Elikkä tässä tuomioistuimet ovat vapaita itse päättämään siitä, [Puhemies: Kiitoksia!] missä järjestyksessä käsittelevät asioitaan. [Sebastian Tynkkynen: Ei vastausta taaskaan, uskomatonta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.40 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat Euroopan paras kansa noudattamaan lakeja ja sääntöjä. Siitä meidät tunnetaan, ja se on meidän vahvuus tietysti ollut koronassa ja kaikissa muissakin kriiseissä ja hässäköissä. Lakeja noudatetaan niin kauan kuin voidaan luottaa siihen, että oikeus toteutuu: jos itse käyttäydyn sääntöjen ja lakien mukaan, niin minulle käy hyvin. Nythän tämä pallo alkaa karkaamaan pikkuhiljaa, eli jos joku tekee rikoksia, niin voi kestää vuosia, että lopulta totuus selviää ja paha saa palkkansa. Jos yrityksen sopimusketjussa joku rikkoo velvoitteitaan, niin ei yritys välttämättä saa kuin vasta vuosien päästä oikeuden toteutumaan. Pahimmillaan nyt me kuullaan viestiä, että poliisi ei ehdi tutkimaan jotain tiettyjä rikoksia. Arvoisa oikeusministeri, selontekoja ei nyt välttämättä tarvita — nyt tarvitaan toimenpiteitä. Mitä hallitus aikoo tehdä tälle asialle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

16.41 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä, joka on myös entinen oikeusministeri, tuntee tämän alan varsin hyvin [Ben Zyskiewicz: Siksi hän kysyi!] ja tietää myös, että me tarvitaan myös tätä selontekoa. Ei sitä tehdä sen takia, että saadaan lisää papereita kertymään kirjakaappiin tai -hyllylle, vaan se tehdään sen takia, että me saadaan päätöksille sellaista aineistoa, jonka pohjalta me pystymme tekemään niitä tulevaisuuden panostuksia, mitä tarvitaan.

Ja niin kuin aikaisemmin toin tässä esille, niin toisin kuin edellisellä hallituskaudella tämä hallitus on panostanut paljon enemmän oikeudenhoitoon, elikkä niitä miljoonia on tullut tällä hallituskaudella lisää. Se, että tarvitaan vielä lisää, on meidän yhteinen huoli. Ja siitä me tarvitaan myös tämä selonteko, jotta me nähdään, mikä on tämä pitkäjänteinen tasokorotus, mitä tässä tarvitaan, jotta saadaan käsittelyaikoja lyhennettyä [Puhemies koputtaa] poliisin tutkinnasta ihan siihen tuomioistuimen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän alkuperäisen kysymyksen esittäjälle. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

16.43 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aliresursoinnin ongelmat näkyvät myös Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa. Vartijoita ei ole tarpeeksi, ja kouluttamatonta henkilökuntaa on paljon. Seurauksena sekä työ- että vankilaturvallisuus heikkenevät ja vankien yhteiskuntaan palaamista tukevaa toimintaa ei pystytä järjestämään riittävästi. Tämä kaikki johtuu siitä, että Rikosseuraamuslaitoksen resurssit ja niiden mahdollistama henkilöstömäärä ovat riittämättömät toiminnan laajuuteen, käytössä olevaan laitosrakenteeseen ja täytöntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin nähden. On kansallinen häpeä, että Suomessa rikosten uusimisprosentti on jopa 60 prosenttia — 60 prosenttia. Mihin keinoihin hallitus aikoo ryhtyä, jotta rikosten uusimisprosenttia saadaan laskettua ja vähennettyä koko rikosprosessiketjun — poliisien, syyttäjien, tuomioistuinlaitoksen ja vankeinhoidon — työkuormaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.44 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan sillä, että totean, että Suomessa on kansainvälisesti verrattuna suhteellisen vähän vankeja. Muistan, kun kävin aikoinaan Yhdysvalloissa edellisellä oikeusministeri-kaudellani, miten Yhdysvaltojen oikeusministeri mietti, miten on mahdollista, että Suomessa on näin vähän ihmisiä vankilassa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Yksi selitys sille on tietysti se, että me panostetaan täällä myös ennaltaehkäisevään toimintaan.

Toisaalta on aivan selvää, että myös vankeinhoito tarvitsee lisäresursseja. Myös niitä on tällä hallituskaudella lisätty, ja tehdään myös vankeinhoidon puolella paljon työtä sen eteen, että vangeille olisi tarjottavissa erilaisia ohjelmia, että he pääsevät tästä rikollisesta toiminnastaan pois. Tämmöistä työtä tehdään, ja sitä kehitetään. Ja myös tässä asiassa on varmasti niin, että tulevaisuudessa meidän pitää tehdä vielä enemmän ennaltaehkäisevää työtä, niin että nuoret eivät [Puhemies koputtaa] ylipäänsä lähtisi sille rikolliselle tielle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys elintarviketeollisuuden energiansaannista ja ruokaturvasta (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 103/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.45 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleitten tietojen mukaan Venäjä saattaa katkaista maakaasutoimitukset Suomeen peräti jo huomenna. Meillä merkittävä osa elintarviketeollisuudesta käyttää maakaasua, mukaan lukien esimerkiksi monet leipomot. Jos nyt nuo maakaasutoimitukset katkeavat, niin monessa tehtaassa joudutaan varautumaan erilaisiin poikkeusjärjestelyihin, mutta osa leipomoista on jo ilmoittanut, että todennäköisesti edessä on myöskin uunien kiinni laittaminen vähintään tietyksi ajaksi. Elintarviketeollisuus Suomessa elää hyvin pienien katteitten varassa, ja se, että meillä energia-toimituksissa on ongelmia, väistämättä tulee heijastumaan nopeasti myöskin elintarvikkeitten hintaan, ehkä myöskin saatavuuteen.

Arvoisa ministeri, kysyn teiltä: Millä tavalla me tulemme huolehtimaan siitä, että elintarviketeollisuus saa tarvitsemansa energian? Millä tavalla tulemme varmistamaan, että tämä ei johda siihen, että ruoan hinta [Puhemies koputtaa] kohoaa, karkaa niin korkeisiin hintoihin, [Puhemies: Kiitoksia!] että pienituloisimmilla ei ole enää varaa peruselintarvikkeisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.46 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhuja on oikeassa siinä, että meillä on tällä hetkellä tällainen uhka, että kaasu Venäjältä tulee lakkaamaan huomenna tai lauantaina. Tästä on olemassa, sanotaanko, tiettyjä ennakkotietoja.

Meillä oikeastaan tämä varautuminen menee sillä tavalla, että meillä on Huoltovarmuuskeskus, joka hoitaa varautumisen yksityistalouksien osalta, kriittisten sektorien, muun muassa terveydenhoidon, sairaaloitten, kaasun osalta ja sitten tietyn määrän elintarviketuotantoa. Eli sellainen tilanne, että meillä ei olisi elintarviketuotantoa ollenkaan, hoidetaan kyllä sitten pitkälle Huoltovarmuuskeskuksen kautta.

Mutta yleisvarautuminen kuuluu yrityksille itselleen. Tämä on se linjaus, jonka mukaan mennään. Verrattain hyvin yritykset ovat varautuneet, ja toivotaan niin, että me pystytään... Me voidaan Balticconnectorin kautta toimittaa osa, [Puhemies koputtaa] ja tästä LNG-laivasta, josta on ollut puhetta, ehkä lähiaikoina päästään tiedottamaan vähän lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän tähän yhden lisäkysymyksen. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

16.47 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Venäjän aloittama sota Ukrainassa heijastuu toki myös ruokaturvaan ympäri maailmaa. Ukrainan sato tulee olemaan vähintään 20 prosenttia normaalia pienempi tänä vuonna, ja tämä tulee vaikuttamaan, ja on jo vaikuttanut tällä hetkellä, muun muassa viljan saantiin Pohjois-Afrikassa. On helppo nähdä tästä se ketju, millä tavalla ruoan saanti ja nouseva hinta voivat johtaa levottomuuksiin ja toisaalta sitä kautta siirtolaisuuteen kohti Eurooppaa. Afrikan omaa maataloutta pitäisi ehdottomasti pystyä vahvistamaan. Onko Suomella aikeita kohdistaa muun muassa kehitysyhteistyörahoitusta uudelleen ruokaturvan vahvistamiseen, eli että me suuntaisimme ruokaturvaan tätä meidän kehitysapuamme? Ja toisaalta millä tavalla kauppapolitiikalla voitaisiin tässä tilanteessa nopeasti reagoida ja olla estämässä näläkriisiä ympäri maailmaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Skinnari, olkaa hyvä.

16.48 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin iso ja vakava kysymys koko maailmalle, Euroopalle ja Suomelle. Suomi on ollut aktiivinen kehitysyhteistyössä, tukenut ruokaketjuja monella tavalla, mutta myös kaupassa ja kauppapolitiikassa. Itse olen toiminut nyt jo vuoden Maailman ruokaohjelman kouluruokasuurlähettiläänä, mikä on yksi esimerkki siitä, miten viedään suomalaista koulutusjärjestelmää ja kouluruokaa, jonka haluamme nyt viedä kaikille maailman tytöille ja pojille vuoteen 2030 mennessä. Mutta tilanne on nyt todella vakava: inflaatio Afrikassa, kaiken kaikkiaan kaikkien hintojen kallistuminen. On pakko olla rehellinen, että sitä rahaa ei vain ole tarpeeksi tällä hetkellä. Me tarvitsemme yksityistä sektoria, me tarvitsemme uusia innovaatioita, ja Pohjoismaiden kesken valmistelemme nyt yhteistä pohjoismaista kokonaisuutta. Komissaari Urpilaisen kanssa käymme nyt lähiaikoina keskustelua, että voisimme todella tehdä uudella tavalla [Puhemies koputtaa] myös yritysten kanssa Afrikassa tuotantoakin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys kunta-alan työriidan paikallisesta sopimisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 104/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.50 **Harry Harkimo liik:** Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri on päättänyt lähteä neuvottelemaan sairaanhoitajien ja Sote ry:n kanssa palkoista, eli sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto ovat kannattaneet paikallista sopimista tässä asiassa. Kysyisinkin ministeriltä, sillä palkathan tulevat maksuun vuodenvaihteen jälkeen valtiolta: onko valtio ohjeistanut näitä neuvottelijoita? Jos nämä neuvottelijat nyt pää-

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

sevät tuloksiin, niin nehan tulevat olemaan suuntaa antavia koko tälle palkkaratkaisulle tulevaisuudessa. Miten valtio on ohjeistanut näitä neuvottelijoita?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

16.50 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä kunta-alan työriitakysymyksessä kysehan on siitä, että osapuolet eivät ole päässeet sopimukseen. Valtiovallan rooli on ollut luoda edellytykset sille, että sovittelussa päästään eteenpäin, ja siihen on asetettu erillinen sovittelulautakunta. Valtiovallalta ei ole tieteenkään lähtenyt mitään ohjeistusta, että lähdettäisiin tekemään erillissopimuksia tilanteessa, jossa valtakunnallista sopimusta ei ole olemassa.

Nyt pitää antaa työrauha näille järjestöille, valtakunnallisille järjestöille, palkansaaja- ja työnantajapuolelle, jotta sieltä saataisiin ratkaisun eväitä liikkeelle. Tätä odotamme ennen kuin sovittelun osalta ratkaisuja kannattaa eteenpäin tehdä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys Venäjän energiantuonnin katkeamisen vaikutuksista (Ano Turtiainen vkk)

Suullinen kysymys SKT 105/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.52 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Eilisistä pääuutisista päätellen ulkoministeriömme geopoliittinen analyysikyky on kyllä aika hakoteillä, koska ei olla ymmärretty sitä, että ei todellakaan ole Turkin edun mukaista ottaa Suomea Naton jäseneksi.

Eilen uutisoitiin myös raflaavasti, että Stockmann on myynyt Nato-kynät loppuun. Jos tämä ei ole psykoosia, niin mikä sitten on?

Jokainen kansalainen ymmärtää, että jos jättää sähkölaskun maksamatta, sähkötkä katkaistaan. Energialaskut pitää nykyään maksaa Venäjälle ruplissa, ja näin monet EU-maat toimivatkin, mutta koska Suomi ei maksa laskuaan ruplissa, katkeaa energian tuonti Venäjältä kokonaan. Pyydän hallitusta arvioimaan, kuinka paljon energian hinta tulee kansalaisille nousemaan, kun sen tuonti Venäjältä lakkaa — vai ovatko suomalaiset [Puhemies ko-puttaa] ensi talvena jopa ilman sähköä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.53 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaasun hinta määrittää tällä hetkellä hyvin paljon energian yleishintaa Euroopan alueella. Eli niin sähkön kuin öljyn hinnannousut tulevat pitkälle siitä, mitä kaasussa tulee tapahtu-

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

maan. Suomi ei ole niitä keskeisimpiä käyttäjiä, mutta on selkeästi havaittavissa, että esimerkiksi sähkön hinta on pysynyt ylhäällä ja tulee todennäköisesti vielä olemaan.

Hyvin yhtenäinen käsitys on siitä, että me haluamme eroon venäläisestä energiasta. Tämä linja tulee olemaan varmasti kansallisesti hyvin vahva ja toivon mukaan myös EU-tasolla, koska silloin sillä tulee olemaan myös merkitystä. Valitettavasti myös hintataso tulee jatkumaan korkealla. On täysin mahdoton tällä hetkellä ennustaa, mitä se tulee olemaan, mutta toisaalta [Puhemies koputtaa] valtava on hinta niillä ukrainalaisilla uhreilla, joita Venäjän hyökkäys aiheutti.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys Ukrainan pakolaisille tarjottavista palveluista (Heidi Viljanen sd)

Suullinen kysymys SKT 106/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.54 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Ukrainasta on paennut jo kuusi miljoonaa ihmistä Venäjän bruttaalin hyökkäyksen takia. Sisäministeri on arvioinut, että Suomeen voi saapua jopa 80 000 ukrainalaispakolaista vielä tämän vuoden aikana. On tärkeää, että osoittamme solidaarisuuttamme sodan jaloista tuleville ihmisille ja tarjoamme heille tukea sekä täydet mahdollisuudet tulla osaksi yhteiskuntaamme. Kriisin jälkeen avainasemassa on pääsy kiinni turvalliseen arkeen. Terveyspalveluiden saatavuus, lasten osallistuminen opetukseen ja varhaiskasvatukseen sekä vanhempien työllistymisen tukeminen ovat kaikki keinoja varmistaa, että vakavan trauman kokeneet ihmiset saavat mahdollisuuden valoisampaan tulevaisuuteen.

Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset ovat vastaanottojärjestelmän piirissä. Kysynkin sisäministeriltä: kuinka hyvin vastaanottojärjestelmä pystyy vastaamaan näihin tarpeisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.55 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin Suomeen on saapunut jo yli 24 000 Ukrainan sodan jaloista tilapäistä suojelua hakeutta. Ja on ollut hieno nähdä, miten koko yhteiskunta on halunnut auttaa tänne tulleita: yksittäiset kansalaiset, järjestöt, kunnat, kaupungit, yritykset, kaikki tahot. Myös me viranomaiset olemme tehneet paljon työtä sen eteen, että mahdollisimman sujuvasti voisimme tarjota palvelut tänne tulijoille. Olemme saaneet prosesseja hyvin nopeutettua ja olemme pystyneet perustamaan uusia vastaanottokeskuksia, jotta löytyy majapaikkaa. Ja uutena tässä on myös vahva yhteistyö kuntien kanssa, että myös kunnat voivat tarjota joko majoitusta tai esimerkiksi terveyspalveluita.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Ukrainalaiset lapset ovat päässeet kouluihin kohtalaisen hyvin. Yli 2 200 lasta on jo kouluissa, mutta hyvin monet lapset haluavat myös jatkaa etäkoulua Ukrainaan, ja tämäkin on tietysti tärkeää, että tämä yhteys säilyy. [Puhemies koputtaa]

Työllistymisen osalta ukrainalaisillahan on heti oikeus työntekoon, kun he tänne saapuvat, ja [Puhemies: Kiitoksia!] myös mahdollisuus TE-keskuksen palveluihin.

2.7. Suullinen kysymys Maahanmuuttoviraston prosessien nopeuttamisesta (Aino-Kaisa Pekonen vas)

Suullinen kysymys SKT 107/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Samaan asiakokonaisuuteen toinen kysymys, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Suomeen on todella saapunut Ukrainan sodan alkamisen jälkeen kymmeniätuhansia sotaa pakenevia ihmisiä, kuten tässä on jo todettu, ja lukuisat suomalaiset ovat auttaneet saapuneita. Kiitos siitä kaikille heille.

Me olemme kuitenkin saaneet lukea, että Maahanmuuttoviraston vastaanottorahan saamisessa on ollut viiveitä. Myös työluvut sakkaavat, prosessit kestävät kauan, vaikka työnhakijalla olisi jo työpaikka tiedossa. Muidenkin lupien saamisessa kestää, jolloin ihmiset eivät saa pankkitiliä tai verokorttia. Näin Maahanmuuttovirasto tulppaa näiden ihmisten pääsyä yhteiskuntaan ja sen palveluiden piiriin. Tämä synnyttää riskin esimerkiksi sille, että epärehelliset työnantajat käyttävät tilaisuutta hyväkseen. Arvoisa ministeri Mikkonen, kysyn teiltä: millaisiin toimenpiteisiin sisäministeriö on ryhtymässä Maahanmuuttoviraston prosessien jouduttamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.57 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella tärkeä kysymys, ja on totta, että näissä prosesseissa on ollut viivettä ja ongelmia, mutta tähän Maahanmuuttovirasto on tarttunut.

Me tiedämme, että joissain vastaanottokeskuksissa esimerkiksi vastaanottorahan maksaminen on viivästynyt. Se ei ole suinkaan ollut kaikkialla, mutta joissain yksittäisissä paikoissa näin on tapahtunut. Maahanmuuttovirasto on mennyt sinne nyt varmistamaan ja ohjeistamaan, jotta nämä saadaan maksuun. Ja näissä tapauksissa, kun raha on viivästynyt, vastaanottokeskuksista on myös toimitettu sitten erilaisia ruokakuponkeja, tai tämmöisiä vouchereita, kauppaan, jotta ruokaa voi saada.

Työnteon osalta: Todellakin työnteko-oikeus on heti, kun rekisteröityy, ja nämä lupaprosessit ovat nyt hyvin jouhevia. Kun meille on tullut noin 24 000 tilapäisen suojelun hakijaa, niin päätöksetkin on tehty jo yli 20 000:sta — nämä prosessit on saatu nyt onneksi

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

nopeammiksi. Jos joitain ongelmia on, [Puhemies koputtaa] niin kannattaa ottaa sinne omaan Maahanmuuttoviraston, Migrin, yksikköön [Puhemies: Kiitoksia!] yhteys ja selvittää sitten mahdolliset haasteet, niin että pääsemme eteenpäin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys riittävän pienryhmäopetuksen turvaamisesta (Jouni Ovaska kesk)

Suullinen kysymys SKT 108/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä yksi kysymys ehditään tälle kyselytunnille. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Jatkuvasti tulee nyt Suomen kouluista viestiä, että ei pystytä takaamaan pienryhmäopetusta. Lapset, jotka tarvitsisivat erityistä tukea, eivät saa sitä yleisopetuksen ryhmissä, vastaavasti lapset, jotka ovat yleisopetuksen ryhmissä, joutuvat sitten tinkimään omasta opetuksestaan, koska opettajan aika ei riitä kaikille. Myös jonot ovat yllättävän pitkiä. Lapset jonottavat pääsyä tuen piiriin. Näyttää myös siltä, että kunnat järjestävät hyvinkin kirjavalla tavalla näitä palveluita, ja riippuen siitä, missäpäin Suomea asut, saatat saada palveluita ja jossain toisella puolella et sitten niitä saa. Kysyn teiltä, arvoisa opetusministeri: miten nyt varmistetaan, etteivät kunnat vähennä resursseja sieltä pienryhmäopetuksesta, vaan pikemminkin lisäävät ja varmistavat, että koulussa olisi riittävästi näitä pienryhmiä ja tukea erilaisille oppijoille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

17.00 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Ovaskalle erittäin tärkeästä kysymyksestä. Samasta aiheesta on tullut myös minulle yhteydenottoja oikeastaan koko tämän hallituskauden ajan.

On selvää, että jokaisella oppijalla on oikeus saada tukea omaan oppimiseen ja oikeus saada sitä heti, kun se tuen tarve ilmenee. Tällä hetkellä lainsäädäntö lähtee siitä, että kunnat ovat vastuussa siitä, miten tämä käytännössä järjestetään, ja on äärimmäisen tärkeää, että myöskin kunnissa otetaan se asenne, että nämä ratkaisut pitää järjestää oppijan lähtökohdista. Joillekin voivat sopia yleisopetuksen ryhmät, mutta heille, joille sopii pienryhmäopetus, se pitää myöskin järjestää.

Se, mitä hallitus on tehnyt, on, että ollaan tämän Oikeus oppia -hankkeen kautta annettu paljon lisäresursseja perusopetuksen järjestäjille, jolloin on voitu esimerkiksi pienentää opetusryhmiä tai palkata erityisopettajia. Sen lisäksi meillä on myöskin selvitystyö käynnissä siitä, miten meidän oppimisen tuen lainsäädäntö pitäisi uudistaa, jotta saataisiin nykyistä yhteneväisemmät käytännöt eri puolille Suomea.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Kyselytunti päättyi.

3. Muu asia: Apulaisoikeusasiamiehen sijaisen sidonnaisuusselvitys

Muu asia M 2/2022 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain ja julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia aikaa. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Paatero, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys merkitsee valtion viranomaisten aukiolosääntelyn uudistumista. Nykyinen vuoden 94 asetus valtion virastojen aukiolosta kumotaan, ja nykyinen lainsäädännöllinen taso sijoitetaan lakiin, niin että valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteet kirjataan ensimmäisen kerran. Tähän mennessä siis on toimittu asetuksenvaivastisesti. Lisäksi tähän esitykseen sisältyy yhteispalvelulain soveltamisalan muutos, jolla yhteispalvelun hyödyntäminen avataan myös hyvinvointialueille. Uudistuksen tavoitteena on vastata kansalaisten palvelutarpeisiin joustavalla tavalla ja mahdollistaa hallinnon kehittämisen. Toimintaympäristön muutos ja eri palveluihin liittyvät tarpeet on tunnistettava nykyistä paremmin, koska me tiedämme, että sama malli ei toimi kaikkialla eikä kaikille ihmisille.

Toimintaympäristö on muuttunut huomattavasti, erityisesti digitalisaation tullessa. Viranomaisten käyntiasiointimäärä on vähentynyt, ja digitaalisten palveluiden käyttäjämäärä on vastaavasti runsaasti kasvanut. Käyntiasiointi on kuitenkin edelleen monille tarpeen, ja tästä syystä tässä laissa säädettäisiin aukiolon järjestämisen pelisäännöistä, joilla turvataan myöskin ajanvaraukseton käyntiasiointi ja asiakirjojen jättämisen mahdollisuus. Monet viranomaiset tarjoavat jo nyt palveluja esimerkiksi vain tiettyinä viikonpäivinä tai vain ajanvarauksen turvin. Näin on ollut erityisesti tässä koronan aikana. Näin käyntiasiointipalvelua on mahdollista tarjota lähempänä ihmisten asuinpaikkoja. Uudistuksessa tunnistetaan tällaisten mallien tarve nyt ensimmäistä kertaa lain tasolle.

Jo nykyisin aukioloaikojen vaihtelu lisää tiedottamisen tarvetta. Siksi esitykseen sisältyy viranomaisen korostettu tiedottamisvelvollisuus myöskin aukioloajoista. Esityksellä ei

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

ole arvioitu olevan olennaisesti suoraa vaikutusta yksittäisten viranomaisten aukioloon ja sitä kautta niiden resurssien tarpeeseen. Keskeinen muutos koskeekin viranomaisten tulevaa kehittämistyötä, jossa asiakkaiden tarpeet voidaan huomioida nykyistä paremmin. Näitä tarpeita on selvitetty esitystä varten muun muassa kyselytutkimuksella, ja lähes puolet kyselyyn vastanneista asioisi mieluummin esimerkiksi siis kello 10:n ja kello 18:n välillä, mikä ei tällä hetkellä ole mahdollista. Uusi laki ja tämä sääntely mahdollistaisivat myöskin tähän toiveeseen vastaamisen.

Tärkeä osa muutosta on myös valtioneuvostolle säädettävä asetuksenantovaltuus, jolla linjattaisiin vähimmäispalveluajoista. Näin valtioneuvostolla olisi mahdollisuus reagoida tarpeisiin yhdessä virastojen toimintaa ohjaavien ministeriöiden kanssa. Aukiolon uudistaminen on vain yksi julkisen palvelun kehittämisen osa. Valtiovarainministeriössä on käynnissä muun muassa palveluverkkouudistus, jossa valtion viranomaisten yhteiset palvelupisteet ja muut joustavat asiointin tavat mahdollistavat käyntiasiointipalveluiden viemisen yhä lähemmäs ihmisiä, useampiin paikkoihin. Samalla lähtökohta on, että voimme yhä useammin palvella ihmisiä heidän kotonaan, tai missä ikinä he ovatkin, sähköisten yhteyksien avulla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ollikainen.

17.06 Mikko Ollikainen r: Ärade talman! Att myndigheternas öppettider uppdateras att motsvara dagens behov är en mycket bra sak. Den nuvarande lagstiftningen om öppettiderna är ju från 1994 och mycket har ju förändrats i samhället sedan dess. Lagförändringen innebär inte att myndigheterna måste ändra på sina öppethållningstider men de har nu möjlighet att agera flexibla om de vill, precis som det framgick här i presentationen. Däremot förpliktigas de nu för första gången att vara tillgängliga per telefon. Hjälp och rådgivning ska finnas nära till hands för medborgarna.

Jag hoppas att förslaget även beaktar mindre kundtjänstställen och ställer gärna en fråga till ministern kring det här: Hur garanterar man med lagförslaget att även mindre ställen i fortsättningen har öppet och betjänar sina kunder?

Arvoisa puhemies! Kiitos esittelystä. On todella tärkeää, että virastojen aukioloaikoja nykyaikaistetaan vastaamaan tämän päivän tarpeita. Nykyaikainen aukioloa koskeva sääntely on vuodelta 94, ja yhteiskunnassa on todellakin tapahtunut sen jälkeen paljon.

Haluan kuitenkin nostaa esille yhden huolenaiheen esitykseen liittyen, joka liittyy pienempiin asiakaspalvelupaikkoihin. Miten lakiesityksellä varmistetaan, että myös pienemmät palvelupisteet esimerkiksi pienemmällä paikkakunnilla pystyvät myös jatkossa palvelemaan asiakkaitaan? Toivon, että asia on huomioitu valmistelussa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viljanen.

17.07 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on tässä käsittelyssä esitys, jolla selkeästi korjataan vanhentunutta lainsäädäntöämme ja mahdollistetaan valtion viranomais-ten ja virastojen joustavampi aukiolo. Haluan kiittää hallitusta ja ministeriä siitä, että tämänkaltaiset selvästi ajastaan jälkeen jääneet lainkohdat päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeita ja nimenomaan palvelemaan asiakasta. Laki valtion viranomaisten palvelujen aukioloajasta on peräisin vuodelta 1994, ja varmasti kaikki ymmärrämme, että silloin

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

maailma oli kovin erilainen kuin se on nyt, eikä esimerkiksi digitaalisiin palveluihin ollut mahdollisuutta, kuten tänään on. On äärimmäisen tärkeää, että palvelut määritellään nykyisin muutoin kuin että virastot ovat auki arkisin kello 8—16.15. Palveluja on voitava kehittää joustavasti ottaen huomioon ihmisten tarpeet, erilaiset tilanteet ja digitaalisuuden. Maailma muuttuu, siksi lainsäädännönkin on muututtava ja mahdollistettava joustavasti muutos myös tarpeen mukaan.

Arvoisa puhemies! Kenenkään ei tarvitse pelätä, että uudistuksen myötä palvelut johonkin kokonaan häviäisivät, päinvastoin. Esitetyllä lakimuutoksella luodaan aukioloajoille selkeät raamit ja vähimmäisvaatimukset. Näin viranomaisten nykyisiin aukiolokäytäntöihin ei kohdistuisi välittömiä muutostarpeita, mutta viranomaisella olisi kuitenkin mahdollisuus päättää palveluajoistaan ja kohdentaa aukioloaikaansa asiakastarpeiden mukaisesti. Aukioloaika tulisi jatkossa järjestää siten, että huomioon otetaan alueen asiakasmäärät ja asiakkaiden tarpeet ja lisäksi huomioitaisiin käyntiasioinnin tarve suhteessa muiden asiointitapojen käyttöasteeseen, kuten sähköisiin palveluihin. Kun aukioloajat voisivat olla keskenään erilaiset eri toimipaikoissa ja eri päivinä, voisivat virastot kehittää käyntiasiointia joustavammin kansalaisten tarpeista lähtien ja lähipalvelut voitaisiin turvata eri puolilla maata.

On huomattava, että ilman mahdollisuutta aukiolojen joustoihin olisi mahdollista, että nykyinen palvelutaso heikkenisi alueilla, joilla ei ole asiakasmäärien vuoksi tarkoituksenmukaista ylläpitää kaikki arkipäivät avoinna olevia palvelupisteitä. Uudella sääntelyllä siis turvataan myös palvelujen saatavuutta. Myös apulaisoikeusasiamies on ollut tällä kannalla, ja näihin epäkohtiin ja mahdolliseen epätasa-arvoisuuteen puututaan nyt nimenomaan tällä esityksellä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

17.10 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että fyysisen asioinnin mahdollisuus säilyy edelleen digitaalisen asioinnin rinnalla. Näin turvataan viranomaisasioinnin yhdenvertaisuus myös niille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja. Tällainen asiointimahdollisuus tulee olla saatavilla riittävän kattavasti kaikkialla maassa. On myös hyvä, että tähän lakiesitykseen on kirjattu vaatimus siitä, että viranomainen on tavoitettavissa puhelimitse. Tämäkin on välttämätön asioidenhoidokanava.

Arvoisa puhemies! Vähimmäistason sääntelyllä pyritään turvaamaan yhdenvertaisuus hallintoasioissa erityisesti niille hallinnossa asioiville, joilla ei ole sähköisessä ja digitaalisessa asiointissa tunnistautumiseen tarvittavia pankkitunnuksia, asiointissa tarvittavia laitteita tai osaamista niiden käyttämisessä. Yhdenvertaisuuden on toteuduttava mahdollisimman hyvin ja niin, että viranomaispalvelut ovat tarpeen mukaan kaikkien niitä tarvitsevien saatavilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

17.11 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Näitä valtion palveluita koskevaa lakia ollaan uudistamassa, ja onhan tuo jo vanha laki: kun melkein 30 vuotta sitten on viimeksi sitä uudistettu, niin aika on varmaan uudistaa.

Ja todella minäkin kannan huolta siitä, että kaikki ihmiset saavat niitä palveluja eikä sillä tavalla, että vain ne, jotka osaavat niitä digiasioita käyttää. Koska aina on ihmisiä, jotka

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

eivät osaa käyttää eikä ole mahdollisuuksia käyttää, niin on oltava saatavilla myös näitä ihmiseltä ihmiselle olevia palveluita.

Ehkä semmoinen huoli herää, kun nykypäivänä tuntuu, että kaikki nämä palvelupisteet kuitenkin häviävät ja vähenevät, että tuolla maaseudulla esimerkiksi tuntuu, että harvenevatko ne mahdollisuuksien mukaan vielä entisestään. Siitä kyllä on todella kannettava huolta, että näin ei tule käymään.

Toivon, että näin ei tule jatkossa käymään ja huolehditaan myös sitten siitä, että jokainen saa näitä palveluita — myös ne, jotka eivät niitä digijuttuja hallitse. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

17.12 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia esittelystä ministerille. Tämä aukioloasetus on varmasti monella tapaa vanhentunut, ja siksi on tosi tärkeää, että nyt laki huomioi nämä erilaiset palvelukanavat ja myöskin tämän digitalisaation mukanaan tuomat muutokset. Mutta täällä edustajakollegat ovat jo todellakin nostaneet esille sen huolen ja muistutuksen siitä, että myös näitä kasvokkain olevia palveluita me tarvitsemme jatkossakin ja tätä digisyrjäytymistä ei saa tapahtua meidän yhteiskunnassamme.

Oikeastaan erityisesti vielä kiinnitin huomiota, kun tässä muutoksessa ovat nyt tulossa nämä hyvinvointialueet mukaan, että ne voivat olla yhteispalvelusopimuksen toimeksiantajia ja toimeksisaajia. Siellähän on paljon sitten myöskin juuri sosiaali- ja terveystalouteen liittyviä kysymyksiä. Erityisesti tämä puoli huolestuttaa, että siellä on monesti joko ikääntymisen tai sitten esimerkiksi erilaisten aistivammojen tai muitten takia palvelun saajina olevia henkilöitä, joitten kohdalla on tietysti huomioitava sitten se, että monenlaiset erilaiset viestintäkanavat ovat käytössä ja myöskin se ihan henkilökohtainen kohtaaminen on mahdollista.

Ministeriltä oikeastaan vain sitä olisin kysynyt, kun tosiaan nämä hyvinvointialueet on tässä mainittu, että onko tässä sitten, kun kuitenkin hyvinvointialueet starttaavat vasta tulevan vuoden alusta ja tässä lausuntoja on pyydetty eri tahoilta, tästä asiasta oikeastaan varsinaisesti voinut lausunnonantajia olla. Vai onko tässä sitten Kuntaliitto tai joku muu taho ollut kenties se lausunnonantaja näiltä osin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

17.14 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saatavuudesta ja palvelujen parantamisesta — pidän tätä erittäin hyvänä. Nimittäin nyt varmasti ovat kaikki nähneet uutisoinnissa, kuinka esimerkiksi poliisin palvelupisteissä passijonot ovat satojen metrien mittaisia, kiemurrellen katujen varsilla. Eivät lähellekään kaikki saa näitä palveluja niiltä paikkakunnilta, mistä poliisin palvelut on esimerkiksi kokonaan lopetettu. On kymmenien kilometrien matkat ihmisten tulla tällä tavalla palveltavaksi. Voisiko, arvoisa ministeri, ottaa harkittavaksi nämä niin sanotut lupapalveluautot, joiden avulla pystyttäisiin menemään takaisin edes kerran viikossa myöskin niille paikkakunnille, joilta nämä asemat on lakkautettu? Tämä helpottaisi monen vanhemman ihmisen asemaa tässä tilanteessa, jos hänellä ei ole tällaisia digitaalisia laitteita ynnä muita vaan hän tarvitsee ihan kasvokkaista palvelua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

17.15 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyviä huomioita. Todellakin, tämä lakihan on yksi osa sitä palveluiden parantamista eri puolilla Suomea. Tämä on se tavoite, mitä tässä ollaan viemässä eteenpäin.

Kun oli kysymys siitä, miten nämä pienemmät paikat saavat ne palvelut yhä edelleen pidettyä, niin siinä on useampi asia. Toinen on se, että meillä voi olla toimipaikkoja, jotka eivät ole koko viikkoa auki, mutta siellä voidaan olla joinakin päivinä tai osa päivästä paikan päällä. Ja ehkä suurempi tekijä, mihin tässä viimeisessäkin puheenvuorossa vielä viitattiin, on sitten nämä yhteispalvelupisteet, jotka voivat myöskin olla vaikkapa osittain liikkuvia — meillä voi olla liikkuvia palvelupisteitä — mutta ehkä enemmän merkitsee se, että me voidaan tämän lain mukaan, kuten meillä on tähänkin mennessä ollut mahdollisuus, yhdistää valtion ja kuntien eri toimijoita samaan pisteeseen.

Tähän kysymykseen hyvinvointialueista. Kun tällä hetkellä ovat kunnat ja valtio voineet olla yhteispisteissä, niin nämä kyselyt on tietysti ajateltu niin, että se on ollut sitten se kunta, joka on voinut siellä vastata, ja myöskin on niin, että tulevaisuudessa se hyvinvointialue voisi olla siinä samassa toimipisteessä. Tai se voidaan tietysti sijoittaa juuri semmoiseen paikkaan, missä muutenkin ihmiset liikkuvat, on se sitten siellä hyvinvointialueen palveluissa tai vaikkapa jossain kauppakeskuksessa, paikassa, jossa ihmiset normaalisti-kin ovat.

Tähän fyysiseen mahdollisuuteen saada palveluita on kiinnitetty huomiota. Ja meillä on tässä ollut myöskin tukea niin, että sen lisäksi, että siellä on aidosti ihminen paikalla, on myöskin tukea siinä, miten näitä digitaalisia palveluita voidaan käyttää ja opitaan käyttämään. Meillä on tällä hetkellä ollut tämä projektina useamman vuoden eri puolilla Suomea yhteistyönä valtion, kuntien, seurakuntien ja järjestöjen kanssa, ja nyt tästä tehdään vakituinen toiminta. Ja yhä edelleen se toimii näiden kaikkien tuella, niin että ihmisillä on myöskin, kun he haluavat käyttää digitaalisia palveluita, ihminen, joka voi auttaa siinä digitaalisten palveluiden käyttämisessä. Ja oli hyvä huomio, että myöskin tämä puhelin on aina siellä mukana.

Kaikissa näissä pitää tietenkin huomioida esteettömyys. Me olemme sitoutuneet siihen, ja täällä on tällä hetkellä lainsäädäntö esteettömyydestä, jossa digitaalisuuden esteettömyys on yksi suurimmista kysymyksistä, ja tietysti se saavutettavuus, koska kaikille tulee myöskin kielen olla julkisissa palveluissa sellaista, että sen aidosti ymmärtää, mitä siellä pitää tehdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Paatero.

Keskustelu

17.18 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Tilastokeskuksesta annettua lakia ja tilastolakia, joitten voimaantulo on ajateltu vuoden 23 alusta. Pääasiassa tämä lainsäädäntömuutos on tehty siitä, että Tilastokeskuksen tehtäviin lisätään tutkija- ja aineistopalvelun ylläpitäminen. Esityksessä on tarkoitus parantaa Tilastokeskuksen tilastointitarkoitukseen keräämän aineiston jakelua ja luovuttamista tutkijoille ja viranomaisille. Tutkija- ja aineistopalvelu on tarkoitettu tieteelliseen tutkimukseen ja yhteiskuntaoloja koskevien tilastollisten selvitysten edistämiseen. Tämä esitys luo edellytyksiä myöskin tietoperustaiselle päätöksenteolle, kaikille sen tasoille.

Esityksen valmistelussa oli ratkaistavana tietosuojan säätelyä koskevia kysymyksiä. Euroopan unionin uudistunut tietosuojalainsäädäntö edellyttää, että Tilastokeskuksen tietosuojaoikeudellisia rooleja rekisterinpitäjänä ja henkilötietojen käsittelijänä on selvennettävä. Tietosuojaoikeudellisia kysymyksiä on viime vuonna usein käsitelty perustuslakivaliokunnassa, jonne oletan, että tämäkin esitys menee.

Tilastokeskuksella olisi tämän jälkeen oikeus ottaa vastaan ja luovuttaa tutkimuskäyttöön tietoja, tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevia tilastollisia selvityksiä. Lisäksi esityksessä on pyritty päivittämään Tilastokeskuksen lainmukaisia tiedonsaantioikeuksia, joita laajennettaisiin maksu- ja velkatietoihin ja varhaiskasvatuksen henkilötietoihin sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaisilta saataviin tietoihin.

Tämä ei ole ainut esitys, vaan tämän esityksen antamisen jälkeen myöskin työ tilastoinnin parantamiseksi valtiovarainministeriössä jatkuu, ja valmisteilla on muun muassa arviointimuistio niistä lainsäädäntökäytännön uudistamistarpeista, jotka eivät vielä tässä kohtaa mahtuneet esitykseen.

Tilastokeskus on, kuten tiedätte, tilastotoimen yleisviranomainen, ja tässä on tärkeätä jatkaa yhteistyötä muiden tilastoviranomaisten kanssa, joita ovat THL, Tulli, Luke luonnonvarakeskuksena. Kysymys voitaisiinkin tässä ehkä provosoivasti sanoa, että kuka tulevaisuudessa omistaa datan. Se on iso kysymys, se on kaupallisesti merkittävä.

Pian saamme työryhmän raportin myöskin koronaepidemian aikana Helsingin GSE:n kanssa luodusta järjestelystä, tilannehuoneesta: miten ne kokemukset on saatu ja miten sitä voitaisiin jatkaa, onko meillä tarvetta yhä edelleen tällaiselle?

Vielä on selvitettävä myöskin se, pitäisikö valtion maksuperustelakiin perustuvaa Tilastokeskuksen maksuperusteasetusta muuttaa.

Hallitus tulee pitämään eduskunnan asianomaiset valiokunnat ajan tasalla myös näiden jatkovalmistelua koskevien toimenpiteiden etenemisestä, mutta nyt siis muutamme tilastolakia, josta pääsemme ajantasaiseen lainsäädäntöön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

17.22 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Me suomalaiset kun olemme pieni kansakunta ja olemme varsin hyvin kaikissa kirjoissa ja kansissa, niin varmasti tällaiset tut-

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

kija-aineistopalvelut ovat kiinnostavia myöskin Suomen ulkopuolella. Olisinkin kysynyt ministeriltä: onko tässä yhteydessä mahdollista, että näitä tilastotietoja käytetään esimerkiksi ulkomaalaisten tutkimusprojekteissa tai että esimerkiksi yliopistot voivat ulkomailta näitä samoja tietoja ottaa erilaisiin tutkimusprojekteihinsa?

Ja sitten toisaalta tämä laajennus, joka laissa on mainittu: Täällä sanotaan, että ”lisäksi Tilastokeskuksen tiedonsaantioikeuksia laajennettaisiin maksu- ja velkatietoihin”. Ovatko nämä tiedot sitten tulossa kenties pankkijärjestelmästä vai mistä ja millä tasolla? Tämä oli ainakin itselleni vähän tämmöinen uusi tieto. Kuka on tiedon luovuttaja näissä tilanteissa?

Samoin nämä varhaiskasvatuksen henkilötiedot: millä tasolla puhutaan henkilötiedoista? Tietysti sitten tässäkin ovat hyvinvointialueitten ja hyvinvointiyhtymien viranomaisilta saatavat tiedot, mutta ymmärtäisin, että nämä ovat kuitenkin aika lailla sillä tasolla, ettei täältä nyt pystytä yksittäisiä henkilötietoja, esimerkiksi terveystietoja ja muita vastaavia, poimimaan. Mutta nuo maksu- ja velkatiedot kyllä kiinnostavat. Kuka niitten luovuttaja on?

Puhemies Matti Vanhanen: Haluaako ministeri kommentoida? — Ministeri.

17.23 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon tässä näitten kansainvälisten toimijoiden osalta ei tähän lakiin ole tulossa tällä hetkellä muutoksia, ja todellakin näin yleisesti ottaen tiedoissa, jotka tulevat tutkimuskäyttöön, henkilöön meneviä tietoja ei pystytä hyödyntämään. Eli ne pitää turvata jokaisen ihmisen osalta, ja tästä syystä, kun tätä rekisterilainsäädäntöä eduskunnassa on aikaisempina vuosina käyty läpi, tietysti on turvattu ja tarkastettu perustuslakivaliokunnassa, että jokaisen yksilön henkilötiedot turvataan.

Täytyy sanoa, että ihan tarkasti en tiedä, mistä tulee tämä maksu- ja velkatie, mutta meillä on esimerkiksi verottajan ja muitten osalta jo julkiset tiedot myöskin ihmisten talouspuolesta. Mutta lupaan tarkistaa tämän asian vielä tarkemmin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2022 vp

Lakialoite LA 7/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 9/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 9/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 9/2022 vp. Nyt pää-

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

tetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, verojaoston puheenjohtaja, edustaja Viitanen.

Keskustelu

17.25 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä lyhyesti valiokunnan yksimielisen mietinnön, eli kyseessä on matkakuluvähennyksen korotus kuluvalle vuodelle.

Tässä enimmäismäärää nostetaan 7 000:sta 8 400 euroon, ja kilometrikorvaus nousee viisi senttiä. Ja luonnollisesti tarkoitus on kompensoida nyt näitä valtavasti kohoavia kustannuksia sitten niille ihmisille, jotka joutuvat autolla taittamaan työmatkaansa. Nykyisinhän tilanne on se, että tämän määrän päättää Verohallinto aina vuosittain marraskuussa, mutta nyt kun tämä laki tulee, me pystymme toimimaan niin, että nimenomaisesti jo kesken vuotta tämä voidaan ottaa huomioon, ja ihmiset rupeavat saamaan sitten nopeammin tässä suhteessa tiedot ajan tasalle. Tämä on määräaikainen muutos ja koskee kuluva vuotta.

Taloudellisia vaikutuksia: kaikkiaanhan tämän katsotaan lisäävän menoja noin 143 miljoonaa euroa, ja tätä kautta liki 600 000 ihmistä saa sitten helpotusta verotukseensa.

Puhemies! Valiokunta puoltaa tämän esityksen hyväksymistä, ja tämä puolto on yksimielinen. Me toteamme, että tämä muutos on varsin perusteltu tässä tilanteessa.

Mietinnössämme me otamme muutaman seikan tarkasteluun. Asiantuntijakuulemisessa tätä pidettiin varsin tarpeellisena, mutta nousi esiin muutama asia. Toinen, mikä tuli, oli tämä, että se ei ole välttämättä aivan tasapuolinen eikä riittävä siksi, että tähän kohdistuu vain työssäkäyviin, eli myös muut ihmiset saattavat tarvita näitä helpotuksia. Tähän on osa pakettia, ja tällä nimenomaisesti vastataan nyt tähän tarpeeseen. Ja toinen huomio, mikä siinä tuli, on se, että tämä on sen rakenteinen, että tämä lisää jonkin verran tuloeroja eli kohdistuu pienesti enemmän sinne hyvätuloisiin kuin sitten kaikkein matalimmin ansaitseviin ihmisiin.

Sitten otettiin esille myös sellainen asia, että olisi ehkä tarpeen katsoa vähän laajemminkin tätä järjestelmää tulevaisuudessa. Nostettiin esiin juuri esimerkiksi se, että tämä kohdistuu ainoastaan näihin työssäkäyviin, sekä myös sitten se, että kaiken kaikkiaan tässä on yhteiskunnassa tapahtunut muutoksia niin, että esimerkiksi etätyötä ja hybridityötä on enemmän. Vastaavatko nykyiset systeemit ja tukijärjestelmät näitä?

Ja sitten semmoinen mielestäni aika merkille pantava asia, että kun tässäkin — niin kuin ylipäätään tässä järjestelmässä — rakenne on sellainen, että halvimman kulkuneuvon mukaan edellytetään kulkemaan, niin se on sinänsä perusteltua ja hyvä, mutta tässä tapauksessa — usein esimerkiksi kaupungeissa — saattaa olla sellaisia tilanteita, että vaikkapa lapsi on vietävä hoitoon ja tosiasiassa julkisen liikennevälineen käyttö ei ole mahdollista vaan se veisi aikaa tunnin, kaksi, kolme, ja oman auton käyttö tulee sillä tavalla pakolliseksi.

Näihin kiinnitämme, puhemies, huomiota siten, että toteamme, että jatkokehittelyssä on syytä katsoa näitä tilanteita. Ja toteamme, että tätä on kaiken kaikkiaan juuri siksi seurattava ja nähtävä siinä yhteydessä myös mahdollinen tarve pitempiaikaiseen säätelyyn, kun varmasti nämä helpot ajat eivät välttämättä koita ihan tämän vuoden jälkeen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

17.29 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Energian hintojen äkillinen nousu aiheuttaa painetta keventää kuluttajamaksurasitusta ja alentaa yrittäjien kustannuksia. Pahin on luultavasti edessäpäin. Työmatkavähennystä parannetaan nyt kahta kautta: korottamalla kilometrikohtaista matkakuluvähennystä ja korottamalla matkakuluvähennyksen vuotuis- ta enimmäismäärää. Kumpikin muutos koskisi vain kuluvaan vuoteen 2022. Muutokset voidaan ottaa huomioon myös ennakoperinnässä. On enemmän kuin todennäköistä, että muutosten voimassaoloa joudutaan muodossa tai toisessa jatkamaan — ehkä niitä joudutaan myös terästäämään.

Arvoisa puhemies! Matkakuluvähennystä myönnettiin vuoden 2020 verotuksessa noin 785 000 verovelvolliselle. Vuotuisen enimmäisvähennyksen tehneitä oli vain noin 26 000. Oman auton käyttö työmatkavähennyksen perusteena on kiven alla. Verohallinnon määrittelemät edellytykset muun kuin julkisen kulkuneuvon käyttämiselle työmatkavähennyksen perusteena ovat varsin kireät ja yksityiskohtaiset. Tuloverolaki edellyttää halvimman kulkuneuvon käyttöä vähennyksen perusteena. Verohallinnon tuloverolain säännöistä koskevat tarkentavat ohjeet ovat kauan sitten kirjoitetut ja ansaitsisivat uudelleenarvioinnin ja todennäköisesti myös uudelleenkirjoittamisen. Julkiset kulkuyhteydet ovat toki kaiken kaikkiaan heikentyneet, mikä sinänsä jo vähentää julkisten kulkuneuvojen käyttömahdollisuutta työmatkoilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

17.31 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Totta kai on niin, että tämä kilometrikorvauksen verotuksen tilanteen parantaminen on kannatettava asia ja hyvä asia, että se tehdään. Kiinnittäisin kuitenkin huomiota samoihin asioihin kuin edustaja Kiviranta edellisessä puheenvuorossaan kiinnitti eli siihen, että tämän verovähennyksen saaminen on kaikkea muuta kuin subjektiivinen oikeus. Eli se perustuu todella tiukkoihin kriteereihin siitä, miten monta tuntia pitäisi matkan julkisilla kulkuvälineillä kestää. Ne eivät useinkaan ole tosielämässä kovin kohtuullisia ehtoja, mitä verottaja asettaa sille, että todella voi käyttää omaa autoaan ja saada sen kilometrikorvauksen ylipäänsä käyttöönsä. Ja kuten mainittua, se yläraja, jota tässä nostetaan, koskee erityisen harvoja kilometrikorvauksesta veron vähentäviä henkilöitä, koska se merkitsee erittäin suurta ajomäärää. Se ihmisjoukko, jota se koskee, on pienekö verrattuna kaikkien niiden autoilijoiden määrään, joita tämä polttoaineen hinnannousu kurittaa. Autoa tarvitaan muuhunkin ihmiselämässä suhteellisen välttämättömään kuin työmatkoihin, ja pitäisi löytää keinoja myös näiden ihmisten taloudellisen tilanteen auttamiseen, jotka tarvitsevat autoa mutta eivät tätä kilometrikorvausta pysty vähentämään verotuksessa.

Näitä huomioita nostin esille jo tämän lakiesityksen lähetekeskustelussa ja pidän positiivisena sitä, että nämä huomiot, joita esitin, tulivat myös esille asiantuntijakuulemisissa ja valiokunnan mietinnössäkkin näitä asioita on otettu huomioon. Nyt vain sitten odottaisimme hallitukselta toimenpiteitä, että saataisiin eteenpäin tätä liikkumisen kustannusten alentamisen kokonaisuutta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

17.33 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tosiaan käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa muutetaan näitä työmatkakuluja tai tulonhankkimismenojen summia asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten osalta.

Olen tehnyt itse tähän lakialoitteen, ja ehkä tämä lakialoitteeni on hieman vanha jo sillä tavalla, että tämä on tosiaan tehty ihan vuoden vaihteessa. Nythän polttoainekulut ovat nousseet yhä edelleen, mutta tämä lakialoitteeni poikkeaa sillä tavalla hallituksen esityksestä, että minä olisin nostanut tämän ansiotulosta aiheutuvien menojen maksimikaton 10 000 euroon ja omavastuuosuuden laskenut 500 euroon.

Arvoisa puhemies! Tämä on sillä tavalla epäreilu aloite, että olen sitä mieltä, että paljon reilumpaa olisi tiputtaa polttoaineen hintoja kaikilta, että se työssäkäynti olisi fiksumpaa ja lasten harrastuksiin kuljettaminen fiksumpaa. Kerron pari esimerkkiä. Tuossa jo puolitoista vuotta sitten minulle eräs henkilö kertoi, että hänen ei kannata enää käydä töissä, koska hän sai työssä käymällä — polttoainekulut huomioiden — 80 euroa enemmän kuukaudesta käteen. Elikkä siis matkakulut, polttoaineen hinta, on yksi osatekijä, se, joka vaikuttaa. Tietenkin se riippuu kulloisestakin perhe-elämän tilanteesta ja lasten iästä ja kaikesta muusta, ei se kaikilla näin ole. Mutta hänen tapauksessaan tämä asia oli näin.

Sitten kerron yhdestä jalkapallovalmentajasta, joka otti minuun yhteyttä. Hän on lasten harrastusten kautta lähtenyt vetämään jalkapalloryhmää ja kertoi ajaneensa, tuota niin niin, minun mielestäni se oli kymmeniätuhansia kilometrejä — siis ihan valtavan määrän — autolla, ja nyt kun polttoaineen hinnat ovat näin ylhäällä, niin hänen ei enää kannata hoitaa jalkapallojoukkueen asioita. Eli se olisi kaikista reiluinta, että sitä polttoaineen hintaa hallitus säätäisi alemmas, mutta koska se on tuntunut niin nihkeältä, ja kun hallitus vetosi polttoaineveroa korottaessaan siihen, että se on indeksikorotus, niin yhtä lailla, jos polttoainetta korotetaan indeksillä, niin silloin näitäkin pitäisi korottaa mielestäni indeksillä. Ja sen takia minä olen tehnyt esityksen. Luen sen pääasiallisen sisällön tästä.

”Muutetaan tuloverolain 93 §:n 1 momentissa mainittujen tulonhankkimismenojen summia asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten osalta siten, että näitä matkakustannuksia voidaan vähentää ansiotulosta enintään 10 000 euroa ja vain siltä osin kuin ne ylittävät verovuonna 500 euroa”, elikkä se omavastuuosuus.

Nykyisen lain nojalla matkakustannuksia voi vähentää enintään 7 000 euroa ja omavastuuosuus on 750 euroa. Ja tämä hallituksen esitys on tästä väliltä. Jos oikein muistan, niin se yläraja, tai että voidaan enintään nostaa, oli 8 400, ja tuohon alaomavastuuosuuteen ei muistaakseni ollut kosketu.

Tämä olisi sillä lailla minun mielestäni hyvä, että kun tiedämme, että osalla ihmisistä se työssäkäyntialue on hyvin laaja, niin ne harvat, jotka joutuvat kulkemaan pitkiä matkoja, saisivat sitten suorittaa tämän vähennyksen.

Tämä menee vähän asiasta sivuun, mutta nämä matkakustannukset joillekin työttömille, jotka on määrätty osallistumaan johonkin koulutukseen, ovat heillekin hieman kohtuuttomia. Jos he saavat jonkun 9 euron lisäkorvauksen päivältä ja joutuvat ajamaan jopa 150 kilometriä opiskelupaikalle, niin ei tämä oikein onnistu nykyisillä polttoaineen hinnoilla.

Tässä tämä lakialoitteeni, ja se on hienoa, että hallituksella on samansuuntaisia ajatuksia kuin minulla tässä lakialoitteessa, ja yritän nyt nostaa tämän asian niin, että voisimme vaikka äänestää tästä sitten. Tämä mielestäni tukisi paremmin sitä, että se työhönmenoalue kasvaisi, niin kuin ymmärtääkseni nykypäivänä paljon tapahtuu, että joudutaan ottamaan työtä vastaan yhä kauempaa. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Valkonen.

17.38 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Tavallisten suomalaisten elinkustannukset nousevat nyt tällä hetkellä poikkeuksellisen nopeasti, ja se todella tuntuu arjessa. Kaikkeen valtio ei voi vaikuttaa, kuten polttonesteiden maailmanmarkkinahintoihin, mutta yhteen keskeiseen asiaan voi eli verotukseen. Suomihan on verokarhun paratiisi. Meillä verolainsäädäntö ulottuu lähes kaikille elämän osa-alueille, myöskin liikkumiseen. Kokonaisveroaste on OECD-maiden kärkeä, lähes 42 prosenttia kokonaistuotannosta. Suomen veropolitiikan suuria tavoitteita tulisi olla kääntää kokonaisveroaste laskuun.

Erityisen haitallista on kuitenkin sellainen verotus, joka kohdistuu työhön, joko suoraan ansiotuloverotuksen kautta taikka välillisesti, kuten esimerkiksi liikkumisen kautta. Tällä hetkellä, kun polttoaineen hinta on noussut, myös arvonlisäverokertymä polttonesteistä on noussut huomattavasti, ja tätä tilaa hallitus olisi nyt voinut käyttää enemmän verotuksen keventämiseen muun muassa kilometrikorvausten muodossa.

Tämä veronkevennys on hyvä, pieni askel oikeaan suuntaan, mutta olisi tullut nostaa kilometrikohtaista matkakuluvähennystä esitettyä enemmän. Lisäksi myöskin matkakuluvähennyksen enimmäismäärää olisi voinut nostaa esimerkiksi esitettyyn 10 000:een tai jopa 12 000 euroon, ja ilman muuta tämä olisi tullut tehdä pysyvänä muutoksena. Ei ole mitään mieltä tällaisessa tilanteessa tehdä pientä pätälainsäädäntöä.

Näillä muutoksilla olisi helpotettu ihmisten arkea ja myöskin kannustinloukkuja purettu. Meillä on tällä hetkellä iso alueellinen työvoiman kohtaanto-ongelma, ja monella se johtuu juuri siitä, että liikkuminen töihin on liian kallista.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan Suomessa tulisi pyrkiä keventämään kaikkea työhön liittyvää suoraa ja epäsuoraa verotusta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

17.41 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä matkakuluvähennyksen nostaminen on kyllä ehdottomasti tärkeä ja perusteltu. Aivan kuten täällä jaoston puheenjohtaja, edustaja Viitanen totesi, niin kyllä näyttää siltä tällä hetkellä tämä hintakehitys maailmassa, että tuskin tämä tähän jää. Voi olla, että me vielä joudumme tällä vaalikaudella tekemään vastaavatyypistä korotusta. Siinä mielessä — edustaja Mäenpää jo kerkesi lähteä täältä salista — kun hän oli ennakoanut, että tässä tulisi nostaa tätä matkakuluvähennyksen maksimimäärää, niin hyvin todennäköistä on, että sitä summaa kohden olemme menossa, minkä hän tuossa omassa aloitteessaan mainitsi, 10 000 euroa.

Jaoston kuulemisessa myöskin näihin tulonjakovaikutuksiin kiinnitettiin huomiota, ja sitten tietysti tähän, että tämä kohdistuu työssäkäyviin ihmisiin. Kristillisdemokraatitkin ovat tuoneet omassa vaihtoehtobudjetissaan esille sen, että ennen kaikkea tuo polttonesteiden verotuksen laskeminen olisi se keino, millä sitten voitaisiin kaikkia ihmisryhmiä kohdella siinä mielessä tasapuolisesti. Toki tässä, niin kuin edustaja Valkonenkin tuossa edellä totesi, pohjalla on tämä maailmanmarkkinahintojen nousu, mutta sitten pitää ottaa huomioon se, että hallitus teki tämän hallituskauden alussa tällaisen portaattaisen veronnostopäätöksen polttonesteisiin, ja se vaikuttaa sitten joka vuosi sen oman osuutensa. Kristillisdemokraatit ovat olleet siinä mielessä johdonmukaisia, että me joka vuosi olemme tehneet sitten vaihtoehtobudjetissa vastaesityksen, jolla tämän hallituksen tekemän korotuksen olisimme purkamassa.

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

Täällä edustaja Mäenpää nosti esille myöskin nämä kilometrikorvaukset, jotka siis liittyvät ei-työsuhteissa maksettaviin matkoihin. Tämäkin on ihan ymmärrettävää, että varmasti myöskin esimerkiksi vaikka erilaisessa harrastustoiminnassa, urheiluvalmennuksessa, lasten ja nuorten harrastusten pyörittämisessä tullaan niitä rajoja kohden, jotka verottaja katsoo, että per vuosi voidaan maksaa. Mutta tiedän, että sen rajan takana on myöskin se, että meillä takavuosina, ennen kuin tämä verottajan asettama raja tuli, se oli jonkunlainen semmoinen porsaanreikä, että ruvettiin maksamaan vähän niin kuin palkan sijasta tällaisia kilometrikorvauksia, ja siinä mielessä ymmärrän tämän, miksi verottaja siihen sitten toi tämän vuosikohtaisen rajan. Mutta tässä ihan samalla tavalla olisi varmaan kyllä hyvä huomioida se, että polttonesteitten hinnat nyt kovaa vauhtia nousevat, ja todellakin se olisi suuri sääli, jos joku lasten harrastustoiminnassa valmentaminen jäisi sen takia sitten syrjään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

17.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tässä todettiin, tämä mietintöhän oli yksimielinen, ja tässä oli idea, että tässä ja nyt vastataan tähän täysin kohtuuttomaan tilanteeseen, mihin moni on joutunut: eläminen kallistuu, kustannukset kallistuvat, lompakko oheenee. Tässä on yksi toimi, jolla tähän vastataan, ja mielestäni oli hyvä ja hienoa, että saimme tämän sitten ihan joutuisasti yksimielisesti läpi.

Ja kuten kerroin, tässähän ennakoimme, että varmastikaan tämä ei jää nyt ainoaksi eikä sitten myöskään ainoaksi kerraksi, kun nimenomaisesti tähän asiaan saatetaan puuttua. Mutta asiantuntijakuulemisessa ei kyllä puollettu oikeastaan lainkaan sitä, että juuri tästä mallista tehtäisiin niin sanottu pysyvä, vaan he pitivät aika tarkoituksenmukaisena, että tämä on nyt tälle ajalle, ja sitten kun teemme mahdollisesti seuraavia jatkopäätöksiä, niin tarkastelemme samalla näitä muitakin kohtia: onko tässä koko järjestelmässä jotakin sellaista, mitä voisi tehdä tätä päivää vastaavammin ja paremmin. Itse, kuten sanoin, pidän hyvin tärkeänä esimerkiksi sen selkeyttämistä tulkinnoissa ja muualla, voisiko sitä tilannetta jollain tavalla helpottaa, että tosiasiaa monta kertaa on pakko viedä lasta muuten kuin sen halvimman mukaan julkisilla. Tällaiset tilanteet tietenkin olisi syytä — ja aika inhimillistäkin — pystyä korjaamaan.

Tässä on mielestäni lähinnä kaksi asiaa: Toinen on tämä avun antaminen tässä ja nyt. Tämä on nopea toimenpide, tämä voidaan tehdä heti. Ja toinen on sitten tämä soveltamisala ja sen mahdollinen laajuus ja se, minkätyyppinen tämä järjestelmä on tulevaisuudessa — se on sitten myös oma kysymyksensä. Kaiken kaikkiaan juuri näitä me pohdimme myös siinä meidän mietinnössämme.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

17.46 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Viitanen sanoi, tämä on oikeasuuntainen. Mutta käsittääkseni tämä ei voi jäädä väliaikaiseksi, niin kuin tämä on tällä hetkellä — 93 §:ään määritellään väliaikaisuus.

Kun huomioidaan polttoainehinnat tänä päivänä — ja hyvin monet ihmiset asuvat sellaisilla seuduilla, missä ei esimerkiksi ole joukkoliikennettä — niin tämä on aivan välttämätön muutos. Mutta ottaisin myös tulevaisuudessa harkintaan sen, että eivät kaikki ihmiset ole työelämän piirissä. He voivat olla esimerkiksi työttömiä työnhakijoita ja joutuvat

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

tätä kautta ajamaan autolla, etsimään työtä, käymään myöskin erilaisissa lasten harrastuksissa, ihan kaupoissa ynnä muualla.

Ja toinen asia, mikä mielestäni tulisi ottaa huomioon tänä päivänä, on se, että kun dieselpolttoaine maksaa tänä päivänä enemmän kuin 95-oktaaninen polttoaine, niin mitä perustetta on edelleen tälle niin sanotulle käyttövoimaverolle dieselkäyttöisellä polttoaineajoneuvolla. Eihän sille enää ole mitään perustetta. Jos ennen vanhaan oli niin päin, että diesel oli halvempaa ja yleensä dieselillä ajettiin pidempään, niin nyt tämä on kääntynyt ihan pääläelleen, koska hinta on kalliimpi kuin bensiiniautossa. Eli voidaanko tätäkin harvita tulevaisuudessa? Se on aika iso kuluerä pienessäkin henkilöautossa käyttömaksuun verrattuna: jos on käyttömaksu ja käyttövoimavero, niin se on useita satoja euroja enemmän vuositasolla. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 37/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 7/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 10/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, verojaoston puheenjohtaja, edustaja Viitanen.

Keskustelu

17.49 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös tässä on kysymys yksimielisestä mietinnöstä ja toimenpiteestä, jonka on tarkoitus auttaa tässä ja nyt tähän olemassa olevaan maatalouden kustannuskriisiin ja kaikkeen, mitä olemme nähneet. Tämä on ollut sellainen laki, että meitä on koko ajan kiirehditty tässä eduskunnassa, että toivotavasti saisimme tämän mahdollisimman pian läpi, sillä näitä palautuksia voitaisiin ruveta sitten maksamaan heti, kun tämä eduskuntakäsittely on ohi, ja siksi olemme hyvin joutuisasti myös jaostossa ja valiokunnassa tämän käsitelleet.

Tässä siis on kysymys siitä, että maatalouden valmisteveroon suunnataan lisäpalautus vuodelta 2021. Kaiken kaikkiaan tätä lisäpalautusta voidaan antaa määräajassa sitä hakeville ja saaneille, ja tätä ei tarvitse erikseen hakea, vaan se automaattisesti toteutetaan, kun saamme tämän lain eteenpäin.

Taloudellisia vaikutuksia: tämä tulee lisäämään menoja noin 45 miljoonaa euroa, ja sitä kautta tämä on yksi toimenpide siitä kokonaispaketista, millä sitten maataloutta tuetaan

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

kaiken kaikkiaan. Käytännössä tämä lisäpalautus kohdistuu suurelta osin kevyeen polttoöljyn, 99-prosenttisesti, ja yksi prosentti menee sitten sinne raskaamman polttoöljyn puolelle.

Valiokunta yksimielisesti tätä puoltaa ja toteaa, että tämä vastaa osaltaan tähän kustannuskriisiin ja parantaa huoltovarmuutta. Mutta tässä yhteydessä pohdin myös paljon sitä, että tämä tilanne ei ole nyt oikeastaan ihan neutraali. Nimittäin tämä lisäpalautus kaikkien ei esimerkiksi kohdistu nestekaasuun, ja tietenkin sillä on taas merkitystä muun muassa päästöjen kannalta. Tämä on selkeä ongelma, ja tähän on itse asiassa koko eduskunta jo viime kaudella kiinnittänyt huomiota. Jälleen kerran myös valiokunta kiinnittää mutta toteaa myös, niin kuin myöhemmin kerron, että tässä ja nyt tämä systeemin korjaus ei vaikuttaisi tähän esitykseen millään tavalla, koska tässä on kysymys yksittäisestä toimesta.

Toinen soveltamisalaa koskeva kysymys, mitä tässä pohdimme, mikä tuli esiin, on se, että varsin moni työ tänä päivänä tapahtuu myös urakoitsijan toimesta, ja sitä kautta toivottiin, että myös tietynlaisia urakointeja koskevia tilanteita varten voisi tätä lisäpalautusta saada. Tässä ei ole ihan tätä päivää vastaava tilanne.

Me toteamme sitten valiokuntana nimenomaan nämä: Me toteamme, että tässä on yksi toimi tässä ja nyt. Ja sitten kirjasimme oikeastaan näin, että soveltamisalan laajennus olisi erikseen selvitettävä kysymys: ”Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestelmän laajennus nestekaasuun ja muu mahdollinen soveltamisalan laajennus selvitettäisiin erikseen ja viipymättä.” Eli tämä on tärkeä terveinen jatkoon, koska eduskunta esimerkiksi tämän nestekaasun osalta on aiemminkin kantanut huolta. Ja sitten toteamme myös niin, että asiantuntijakuulemisessakin todettiin, että lyhyellä aikavälillä tämä ei vaikuta päästövelvoitteisiin, mutta tämä on nyt kertaluonteinen eli pitkäaikaisena tämä voisi vaikuttaa. Kiinnitimme huomiota tämän kertaluonteisuuteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

17.53 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On hyvä, että maatalouden kustannuskriisiä helpottavana, nopeavaikutteisena toimenä maksetaan pikavauhtia vuoden 2021 polttoöljyn käyttöä koskeva kertaluonteinen valmisteveron lisäpalautus. Lisäpalautuksesta lähes 99 prosenttia koskee kevyttä polttoöljyä, loppuosa raskasta polttoöljyä ja R-luokan biopolttoöljyä.

Kevyen polttoöljyn valmisteveron lisäpalautus on 14,8 senttiä litralta. Jo maaliskuussa maksettu normaali palautus oli kevyellä polttoöljyllä 10,33 senttiä litralta. Maatalouden maksettavaksi jää vuoden 2021 käytöstä kevyen polttoöljyn valmisteveroa 2,1 senttiä litralta ja sen lisäksi huoltovarmuusmaksu. Tämä on EU:n energiaverodirektiivin mukainen valmisteveron vähimmäismäärä. Sähkön osalta on jo vanhastaan pysyvässä lainsäädäntönä käytössä EU-lainsäädännön sallima maksimipalautus, 2,19 senttiä kilowattitunnilta. Maatalouden maksettavaksi jää siis tässäkin EU-minimi, joka on 0,05 senttiä kilowattitunnilta.

Polttoöljyn valmisteveron lisäpalautus maksetaan niin sanotusti viran puolesta niille, jotka ovat hakeneet palautusta määräajassa eli helmikuun 2022 loppuun mennessä. Lisäpalautusta ei näin ollen tarvitse hakea Verohallinnolta erikseen.

Valiokunta kiinnitti aivan oikein huomiota siihen, että maataloudelle traktori- ja työko-
neurakointia suorittavat eivät ole oikeutettuja polttoöljyn valmisteveron palautukseen lainkaan. Tämä aiheuttaa merkittävän neutraalisuusongelman, johon Koneyrittäjien liitto ja

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

MTK kiinnittivät asiantuntijakuulemisessa huomiota. Maatalouden harjoittajia siis kohdellaan eri tavalla riippuen siitä, käyttävätkö he omia koneita vai urakoitsijaa.

Maatalouden energiaverojen palautusjärjestelmä ei koske lainkaan myöskään nestekaasua. Tämäkin aiheuttaa merkittävän neutraalisuusongelman. Kuten edustaja Viitanen tässä totesi, niin viime kaudella, jolloin muuten toimin verojaoston puheenjohtajana, me tehtiin tästä eduskunnassa lausuma — siis lausuma siitä, että nestekaasu lisättäisiin valmisteveron palautukseen oikeutettujen tuotteiden luetteloon — mutta silloinen valtiovarainministeri Orpo ei osoittanut tätä asiaa kohtaan kiinnostusta, ja täällä nykyään edustajana oleva, hänen silloinen avustajansa, edustaja Marttinen ei ilmeisesti sitten riittävästi häntä valistanut tässä asiassa.

Lain puutteellisuuksia, näitä kahta edellä mainittua puutteellisuutta, ei ollut eduskunnassa käytännössä mahdollista korjata. Muutokset eduskunnassa ovat tunnetusti harvinaista herkkua, koska ne edellyttävät hallituspuolueiden yksimielisyyttä. Hallituksen tulisi kuitenkin ottaa eduskunnan huomiot erikseen uuteen käsittelyyn mahdollisimman nopeasti.

Arvoisa puhemies! Maatalouden energiaveron palautus koskee nykyisellään vain valmisteveron energiasäältäveron osuutta, joka palautetaan kokonaan. Kuluvan eduskuntakauden aikana on hallitusneuvotteluissa sovittu mukaisesti korotettu vain energiasäältäveron osuutta, ei valmisteveron hiilidioksidiveron osuutta. Näin maatalous on saanut korotuksen kokonaan takaisin palautuksena. Aikaisemmin palautus koski myös hiilidioksidiveroa, mutta pääministeri Jyrki Kataisen hallitus poisti tämän palautuksen osan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Norrback.

17.58 **Anders Norrback r:** Kiitos, arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden ja suomalaisen ruuantuotannon kannalta on erittäin tärkeää, että me nyt tuemme maataloutta kaikin mahdollisin keinoin. Valmisteveron palautus on ensimmäinen osa hallituksen lupaamaa kriisitukipakettia maataloudelle, joka näkyy myös nopeimmin maanviljelijöiden kukkarossa. Toivon myös, että loppuosa maatalouden tukipaketista saadaan mahdollisimman nopeasti käyttöön.

Kiitän valiokuntaa ripeästä käsittelystä ja hyvästä mietinnöstä huomautuksineen.

Ärade talman! Vårt jordbruk, vår livsmedelsproduktion står inför en aldrig tidigare skådad lönsamhetskris. Sedan har vi ytterligare oroande tecken att vi går mot en vinter, nästa vinter alltså, där vi kan få en globalt omfattande livsmedelskris som inte bara är beroende av kriget i Ukraina. Vi har väderförhållanden i Indien och Bangladesh som ser ut att förstöra skörden. Vi får oroande signaler från Medelhavsländerna, också från delar av Amerika. Vi får oroande signaler från Danmark och södra Sverige om att odlingssäsongen ser ur att inte bli så lyckad — den kan till och med bli en katastrof. Därför är det viktigt att vi stöder vårt eget lantbruk, vår egen livsmedelsproduktion nu på alla tänkbara sätt. Jag stöder utskottets betänkande. — Tack.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

18.00 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan mietintö on tosiaan yksimielinen. Tuolla verojaostossa tosin kävimme kyllä keskustelua siitä, millä tavoin me tulevaisuudessa voisimme tämän palautuksen — maataloudessa käytetyn polttoöl-

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

jyn valmisteveron palautuksen — laajentamista selvittää. Ja niin kuin tuossa jaoston puheenjohtaja, edustaja Viitanen toi esille, niin tänne me sitten saimme sorvattua yksimielisesti valiokunnan mietinnön tekstiin, että ”valiokunta pitää tärkeänä, että järjestelmän laajennus nestekaasuun ja muu mahdollinen soveltamisalan laajennus selvitetäisiin erikseen viipymättä”. Kävimme myös keskustelua tästä neutraaliudesta, elikkä ensinnäkin se, että tämän tulisi tosiaankin koskea muitakin kuin polttoöljyä ja näitä erikseen tässä laissa lueteltuja polttonesteitä. Nestekaasu nyt on lähinnä se, mikä on realistista ja mitä käytetään sitten tiloilla.

Sitten toisena tämä neutraalius, että kun tänä päivänä, niin kuin tuossa edustaja Kiviranta toi esille, aika paljon maatilataloudessa käytetään alihankintaa, jolloinka nämä koneyritykset ovat siinä mielessä hyvinkin keskeisessä roolissa, kun mietitään tuota maatalouden kustannusrakenteen syntymistä.

Ja tietysti se, että tätä oltaisiin yritetty tässä samaisessa mietinnössä muuttaa, niin kun tämä on sidottu noihin vuoden 2021 maksupalautuksiin, niin siinä mielessä tämä ei tavaltaan olisi voinut onnistua teknisesti esimerkiksi näitten koneyrityksien kohdalla. Ja siinä mielessä kyllä sitten tietysti vähän ihmettelen, että jos edellisellä kaudella on tehty tämä lausuma liittyen tähän nestekaasuun, ja kuitenkin meillä sitten nyt hallituksessa istuu tällä hetkellä keskustapuolue, niin tietysti olisin ajatellut, että se vanha lausuma sieltä olisi hyvässä ajoin — siinä vaiheessa, kun tätä lakia on lähdetty sorvaamaan — sitten kaivettu esille ja yritetty edesauttaa, jotta tämä laajennus oltaisiin voitu saada aikaiseksi jo tässä vaiheessa.

Sen tähden tähänkään mietintöön kristillisdemokraatit eivät jättäneet mitään omaa eriävää esitystä. Toki meillä on ollut tuossa meidän maatalousohjelmassa ajatus siitä, että tämä palautus voisi olla kolminkertainen, ja tässä on tietysti vähän epävarmaa se, miten komissio sitten suhtautuisi tämän tyyppiseen reilumpaan palautukseen, mutta tärkeintä oli kuitenkin, että tämä palautus saadaan mahdollisimman nopeasti tiloille, ja sen tähden sitten tuolla valiokunnassakin pyrittiin ripeään käsittelyyn.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

18.03 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa puheenjohtaja! Maataloudelle tämä, edes pieni, kädenojennus on tänä päivänä aivan loistava juttu, kun otetaan huomioon, kuinka tiukille maatalousyrittäjä voi joutua esimerkiksi siitä syystä, että Venäjältä, Valko-Venäjältä tai Ukrainasta tulevat lannoitteet saattavat loppua kokonaan ja niiden hinta saattaa nousta aivan mielettömän kalliiksi siihen verrattuna, mitä se on ollut sieltä tullessaan, ja sitten kun huomioidaan se, kuinka paljon esimerkiksi leikkuupuimurit, isot traktorit ynnä muut vievät polttoöljyä. Ja sitten yksi iso, mikä sitä vie: niin kauan kuin ei saada kaasukäyttöisiä viljankuivureita, kevyt polttoöljy on se, millä niitä viljoja kuivataan. Jos sattuu olemaan märkä syksy, niin huomattavasti, tuhansia litroja enemmän viljan kuivatus vie sitä polttoöljyä. Tämä on todella hyvä asia myöskin tällä kohtaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

18.04 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Kyllä kiitän tässäkin jaostoa ja koko valiokuntaa siitä, että saimme tämän yksimielisesti ja ripeästi. Mielestäni se on osoitus siitä, että eduskunnassa kuitenkin tämä kriisitietous on meillä selkeästi esillä ja näimme tämän sekä

Pöytäkirja PTK 60/2022 vp

huoltovarmuuden että sitten tämän kustannuskriisin osalta välttämättömänä, nopeana, tässä ja nyt vaikuttavana toimenä. Mutta kyllä minä itsekkin sinänsä näen, että nykyään, kun tehdään näitä uudistuksia, kaiken kaikkiaan on otettava kokonaisvaltaisesti huomioon se, mikä on niiden vaikutus vaikkapa ympäristö-, ilmastopäästöihin, ja mielestäni on selvää, että meidän pitää näissäkkin ratkaisuihin pyrkiä siihen suuntaan, että mieluummin tuetaan niitä, jotka eivät päästöjä aiheuta, kuin niitä, jotka aiheuttavat. Siksi tämä huoli, joka viime kaudella on esille tullut muun muassa tämän nestekaasun osalta, on ihan aiheellinen, ja hyvä, että nostamme sen esiin.

Samoin itseäni mietityttää, että kyllähän sitten tietenkin on järkevää myös kuunnella koneyrityksien huolta tässä tapauksessa. Jos tätä enemmän ja enemmän käytetään, on ihan perusteltua, että kysytään sitten, miksi systeemi tällä kertaa on tällainen.

Kuten sanottu, tässä todella oli tämä pikaisuus tärkeää, koska ymmärrän hyvin sen, että jos siellä on vaikea tilanne, niin kyllä se, että saa nopeasti helpotuksen, on tärkeää. Tämä mietintöhän oli meiltä ulkona jo sillä tavalla, että se olisi voitu käsitellä jo muutamaa päivää aikaisemmin, mutta nyt oli tämä eräs Nato-kysymys, joka sitten mahdollisti, että tänään tämä on täällä käsittelyssä. Haluan vielä osaltani korostaa, että kiitos hyvästä yhteistyöstä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

18.06 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Minussa nyt heräsi tässä juristi, ja totean tässä sen, että se, että tämä hallituksen esitys koski maatalouden energiaveron lisäpalautusta vuodelta 2021, ei tietenkään olisi estänyt lisäämästä sinne traktoriurakoitsijoita valmisteveron palautuksen saajiksi siltä osin kuin he tekevät maatalouden urakointia, tai lisäämästä myös nestekaasua tuohon valmisteveronpalautettujen energiatuotteiden luetteloon. Se vain olisi voitu sitten panna tulemaan voimaan 1.1.2022 lähtien tai 1.1.2023 lähtien, jos näin olisi haluttu. Eli tämä on puhtaasti hoidettavissa oleva tekninen asia, mutta asia on nyt tässä vaiheessa, ja näillä mennään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 52/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 20.5.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola